

DROMER, DADER

Intro

Er had nog geen man op de maan gewandeld. Het eerste hart moest nog worden getransplanteerd. Presidenten werden nog niet neergekogeld. Computers waren toekomstmuziek. Dat tijdperk én ook een doodlopende straat zijn de hoofdpersonages in Dromer, dader. Herman beleeft bij de Club van de Zwarte Hand en als Eenzame Detective vele avonturen in zijn stad en in zijn straat in de beginjaren zestig van de vorige eeuw, toen het nog stevig kon waaien, het struikgewas veel geheimzinniger ritselde dan nu, de sneeuw hoger lag en de zomerdagen warmer waren dan heden ten dage.

01

Ik, dromer, dader bij wijlen, hield van de sterren en van de wind, twee dingen die verschijnen en verdwijnen. Het waaide vaak in mijn doodlopende straat. Af en toe zag ik er sterren. Op het einde van mijn straat denderde om het halfuur een trein voorbij, richting zuid- of noordpool. De overweg werd voor het verkeer afgesloten in het jaar 1960; de spoorboom ging voorgoed neer: het laatste bevroren beeld na een lange film. Mijn straat werd dus een fuik. Alleen de buurtbewoners en hun bezoekers kwamen er nog. Anderen passeerden er per vergissing. Ze werden terug naar af gezonden, zachtjes voor zich uit vloekend. Het was een straat als een ander, met huizen, bomen, struiken, lichtschijnsel bij avond en mysterieuze mensen. Als je in zo'n straat woonde, moest je een geheime club hebben. Al die geheimzinnigheid moest verkend en onderzocht worden. Dat deden we dan ook. We richtten de Club van de Zwarte Hand op. We, dat waren Roland, Marina, Eric en ik.

02

Geheimzinnigheid... toverij... mysterieuze dingen... Het begon al enkele jaren daarvoor. Ik kwam Vrouwtje Miserie in levenden lijve tegen! Dat gebeurde één keer in mijn leven, in de Papebrugstraat in het stadje waar ik als uk papschool liep. Het was de tijd van de koektrommelplaatjes en de eierboerpraatjes. Vrouwtje Miserie zag er net zo uit als in de vertellingen van mijn grootmoe, die ook de moeder van mijn mama was. Grootmoe bracht me af en toe naar school: een groot, dreigend gebouw ver van mijn eigen veilige straat. In die

school kreeg ik onderricht van zuster Serafien, die uit het gevaarlijke Kongo was gevlucht. 'De' Kongo zeiden de mensen, en ze dachten daarbij aan geweren, hakmessen, tropische ziektes en mensen met zweren. Zuster Serafien vertelde ons over vrouwtjes met zwarte hoofddoeken om, die in februari hout sprokkelden in wouden waar het hevig waaide. En over het witte paard van de goede man, dat nooit over gladde daken uit kon glijden.

In die tijd deed zich een groot drama in mijn leven voor: het handvat van mijn schooltasje begaf het. Dat schooltasje geleet tegelijkertijd op een broodtrommeltje, een echte boekentas en een beautycase. KNAP! Doodbeschaamd was ik. De hele mensheid keek naar mijn ellende. In volle drukte was dat oor afgebroken! Ik vond dat heel erg. Ik had liever gehad dat de linkerhand van grootmoe afbrak, de hand waarmee ze liefdevol mijn rechterpolleke bijna tot moes kneep, want toen al passeerden er ongeveer vijftien auto's per uur in de straat. De tranen sprongen me in de ogen. Ik wou geen stap meer verder. Het vervloekte schooltasje stond als een vreemd voorwerp naast mij op het trottoir, waar in die tijd nog grassprietten uit priemden.

"Maar dat is toch niet erg!" probeerde grootmoe sussend. "Dat kan ik er zo weer aannaaien". "Nee! Nee! Ik wil terug naar huis! En jij moet dat... dat daar dragen!" Ik wou het kaduke ding zelfs geen naam meer geven, zo verontwaardigd was ik. "Maar wat zullen de andere kinderen wel zeggen?" "Ik wil terug! Ze zullen me uitlachen!" En natuurlijk begon het toen weer eens haaietanden te regenen. "Kijk, nu worden we nog nat door jouw schuld", zei grootmoe, maar ze bleef vriendelijk, zoals altijd, want ze had een wipneus. "En ik heb geen paraplu meegebracht. Wat zal mama wel zeggen, hé? Dat ik niet goed voor je heb gezorgd?" "Ik wil terug". "Mama zal dat niet graag hebben. Ze heeft het heel druk". "Maar mama is jouw kind". "En daarom wil ik niet dat je nu nat wordt en een verkoudheid krijgt". Uit schaamte en ellende plaste ik bijna in mijn broek. Ik kneep hard in haar hand. "Au, je doet me pijn, hoor!" "Het is jouw schuld". "Ah ja? En de regen ook? Het zijn de engeltjes die... eh... die hun pispotje uitgieten. Wist je dat? Ik kan dat niet, hoor: het doen regenen!" "Maar het oor van mijn tas is kapot!" Ik wilde niet dat grootmoe over iets anders begon. "Dat kan ik weer naaien". "Je moet het nù doen, nù!" "Maar dat gaat toch niet, zo op straat... ". "Ja! Jawèl!"

Normale kinderen met normale schooltassen brachten hun mama of grootmoe of grote zus naar school. Toen ze ons voorbij stapten, gooide ik ze een woedende blik toe. Ik had zin om te schoppen en te slaan. Twee keer stak ik zelfs mijn langste tong uit. Konden ze mijn verdriet ruiken? Lachten ze met mijn on-

geluk? Steeds dieper zakte ik weg in die poel van ellende. Was er dan niemand die mij redden kon?

Toen gebeurde het. "Ha! Adrienne!" riep mijn grootmoe-met-de-wipneus plotseling. "In zo'n weer? En zo vroeg?" Ik verstijfde helemaal. Want wie hield daar halt vlak bij ons? Gehuld in een zwarte hoofddoek, gerimpeld als een appeltje uit de vorige herfst en gekromd als een vraagteken? Vrouwtje Miserie! Ze leek zo uit de verhalen van grootmoe gestapt. Met ogen als schoteltjes bekeek ik haar. Daarna dobberden mijn ogen wantrouwig naar grootmoe, die een beetje op Vrouwtje Miserie geleek, en die nu geluidloos naar mij lachte, lachte... Een eigenaardig februarigevoel doorstroomde me plotseling. Ik voelde dat hier toverij aan het gebeuren was. Vrouwtje Miserie en grootmoe wisselden wat geheimzinnig gemompel uit. Tussen hen in keek ik naar boven, beurtelings naar de een en de ander, die twee kathedraaltjes van ouderdom. Toen boog Vrouwtje Miserie zich naar mij en sprak: "Maar wat zie ik hier op het trottoir staan?! Een... een... verloren schat!? Zo'n mooi ding! Maar... maar kijk eens: dat is een echte schooltas! Zonder zo'n gek oor dan nog wel! Welwelwel. Zeg, weet je: echte grote jongens dragen hun schooltas zo, onder hun goede arm, hun rechterarm, kijk, zo". Vrouwtje Miserie toonde me hoe het echt moest. Zo hoorde het in deze ellendige wereld: ze pakte het geamputeerde ding stevig beet en knelde het klemvast onder haar arm. Misschien had ze in het woud wel met grote takkenbossen geoefend. "Pas op voor zijn banaan, er zit een banaan in", zei grootmoe.

"Heb je dat nu gezien, grote kerel?" vroeg Vrouwtje Miserie. Ik knikte. In mijn hoofd brak de zon door. Ik zou in één klap groot zijn, ik: arme geamputeerde. En ik voerde haar bevelen uit, zonder morren, want ik geloofde (en geloof nog steeds) veel meer in verhalen dan in mensen. En Vrouwtje Miserie is een waar-gebeurd verhaal: oud, en dus waar. Dankbaar nam grootmoe toen afscheid van Adrienne. Ik prangde mijn schooltasje onder mijn rechterarm, klikte mijn linkerhand weer aan grootmoe vast en we stapten gezwind de Papebrugstraat door. Nu nog, zoveel jaren later, aan het begin van een eeuw en een millennium, geloof ik in de grote samenzwering tussen de ukken en de ouden. Soms zit God in het detail; soms is de duivel ermee gemoeid. Enkele jaren na mijn ontmoeting met Vrouwtje Miserie werd voor mij, ex-uk, ex-kleuter, een droom waar: ik werd lid van een geheime club. Maar ik moest er iets voor doen. De dromer moest ook dader worden.

03

De hel en de hemel liggen vlak bij elkaar. Ze zenden hun zonen en dochters uit. Af en toe liep ik er zo een tegen het lijf. "Durf je tachtig keer na mekaar 'verdomme' zeggen?" Met een ernstige rimpel boven zijn wenkbrauwen daagde Eric Decoster me uit: de kampioen van het roodworden, maar op de speelplaats ook altijd de baas van de cowboys, tégen de indianen.

We stonden met z'n vieren op het lage muurtje voor de huizenrij waar hij woonde: ik, Roland, Eric, Marina. Marina was Erics buurmeisje. Roland en ik woonden een straat verder. Ik was stikjaloers op Erics ravenzwarte haar, dat hij om de haverklap met een eigenaardige ruk van zijn hoofd naar achteren zwierde. Maar Eric was ook doodbeschaamd dat hij op de wereld rondliep: in een fractie van een seconde kon tomatenrode bewolking over zijn gezicht trekken. De baas van de cowboys vroeg me dus tachtig keer hardop te vloeken.

"Jaja, natuurlijk", knikte ik. Roland keek me vol verwachting aan. Marina's ogen fonkelden als sterren. Gezwind sprong ik van het muurtje. "Op het muurtje!" gebod Eric. Ik sprong er fluks weer op; de drie anderen hupten op de begane grond. Ach, die betoverende oosterse glimlach van Marina! Voor haar wou ik wel duizend keer 'verdomme' roepen. Net toen ik aan mijn goddeloze rij wou beginnen, boven mijn drie kornuiten uit torend als een Frankische koning op zijn schild, piepte in een van de lager gelegen huisjes een deur open. Een man in onderhemd verscheen, met armen waarover aders als staalkabels liepen: de pa van Eric. "Verdomme, wat staan jullie daar toch te konkelfoezen!?" Het hoge V-woord was eruit, maar niet door mij! En wat was dat: konkelfoezen!? Het rood vlamde weer naar Erics hoofd. Hij gloeide als een hoogoven. Marina giechelde. Door een windstoot bolde op dat ogenblikje haar rokje even op. Daar stonden kriskras letters en cijfers op, o wat was dat mooi, maar niemand van ons slaagde er ooit in haar te ontcijferen, want later werd ze volleybalvedette en studente en dus trouwde ze met een dubbele meter basketvlees die ook nog eens geneeskunde studeerde, maar ach, zelf kon ik wel al heel vroeg lezen. Ik lachte mal en hupte nu ook weer van het muurtje. "Wel?" "Niets, pa", mompelde Eric. "Hoe: niets? Zie maar dat je over vijf minuten binnen bent. Je moeder wacht. Heb je huiswerk?" Een van die staalkabels zwol vervaarlijk op. "Vandaag niet". "Jaja". Pats. De deur knalde weer dicht. Hoe kon zo'n gespierde kerel in zo'n klein deurtje verdwijnen? Eric jongleerde met zijn wenkbrauwen om de rode bewolking weg te jagen. Roland zuchtte opgelucht. Marina tuitte haar mond.

"Wacht je moeder op je, Eric?" informeerde ik. "Tachtig keer!" snauwde hij onverbiddelijk. "Maar je vader... ", begon ik weer. "Tachtig!" "Weet je wat?" zei Marina plotseling. "We doen het samen. We delen door twee. Ieder veertig. Goed zo, Eric?" "Mm... ". De cowboybaas, heer en meester over het vloeken in deze stad, haalde zijn schouders op. "Dan wil ik ook wel meedoen", besliste hij grootmoedig. "Ik niet", zei Roland. "Ik doe niet mee. Ik wil niet naar de hel". "Delen door drie dan", stelde Marina voor. "Ik doe het wel". "Oké" "Maar hoeveel is dat dan voor elk?" vroeg ze. "Ik weet het", zei Eric resoluut. "Marina twintig, ik dertig, hij dertig. Dat maakt tachtig". "Waarom ik maar twintig en niet dertig?" protesteerde Marina. Met haar ene hand hield ze haar rokje in bedwang tegen een verse windstoot. Ik smeekte stilletjes om hevige storm.

"Omdat jij een meisje bent", flapte Eric het eruit. Weer werd hij rood tot ver achter zijn oren. Nu bolde Marina's geletterd en becijferd rokje weer op, want ze had beide handen nodig voor wat misbaar: "En wat heeft dat daar mee te maken, mislukte cowboy?!" "Trienen kunnen minder dan wij", mompelde Eric beschaamd en chagrijnig. "Ha-ha-ha-ha", meesmulde Marina nadrukkelijk, met volle oosterse mond. "Ha-ha-ha-ende-ha!". En toen pakte ze haar buurjongen bij zijn achillespees: "De roodhuid heeft weer gesproken. Ugh! Ugh! Je bent bang voor de trienen!" Ze tuitte haar lippen nu tot een woedende toeter: "Oe! Oe! Oe! Oe!" "Niet waar, verdomme!" riep Eric. Hij was nu zowat purper aangelopen. Zijn gezicht was verwrongen in een ongemakkelijke grimas. Ik stond erbij en ik keek ernaar. Roland deed hetzelfde. Cijfers en letters dansten voor onze ogen. De ruziemakers waren me vergeten. En toen ging plotseling die verrekte deur weer open. Erics pa verscheen vervaarlijk in het deurgat. Hij vulde dat gat volledig op. Eric en Marina hielden op met kijken. Ze keken naar hem, naar mekaar, weer naar hem, en dan naar mij.

En net voor Erics pa zijn mond opende, begon ik, vele jaren voor het een rage werd, te rappen: "Verdomme-verdomme-verdomme-verdomme... ". En tegelijkertijd maakte ik me uit de voeten, eerst traag terugdeinzend, dan vlugger en vlugger stappend, tot ik er een spurtje van maakte: "Verdomme-verdomme... ". Eric, diens pa, Marina en Roland keken me verbouwereerd na. Waarom ik precies tachtig keer, en bijvoorbeeld niet honderd keer moest vloeken, wist ik niet. Misschien klonk 'tachtig' groter en krachtiger dan 'honderd', en maakte het meer indruk. Het klonk zelf ook meer als een vloek dan andere tientallen. Zoals 'trienen' anders klonk dan 'meisjes'. Toen, daar bij dat muurtje, deden we aan rekenkunde en taalkunde. En daar verdiende ik mijn lidmaatschap van de Club van de Zwarte Hand. Ik was geslaagd voor de test. Een week later richtten we de Club van de Zwarte Hand op. Eric had mijn durf gezien. Marina was een

bloedmooie trien. Roland luisterde altijd geboeid naar mijn verhalen over vliegende schotels, kosmonauten en geheimzinnige lichten tussen de struiken. We kozen een leider: Eric. Natuurlijk Eric. En we kozen een naam: de Zwarte Hand. Natuurlijk niet: de Vier. Of: de Vier Muskietiers. 'De Zwarte Hand' klonk veel geheimzinniger. Ook piraten gaven elkaar de zwarte stip door. We vonden een geheime groet uit. Wanneer we elkaar zagen, trokken we één keer met onze rechterhand aan onze linkeroorlel. Dat oefende ik diezelfde avond voor de spiegel. Ons eerste avontuur lag in het verschiet. De Club van de Zwarte Hand zou niet rusten voor het geheim van de kleermaker van de maffia ontsluit was.

04

De spoorboom aan het eind van de Boeyaerdstraat werd omstreeks het jaar 1960 voorgoed neergelaten. Het was de tweede overweg nadat de trein zich hijgend en puffend uit het station los had gerukt. Of de voorlaatste als hij dampend en sissend uit vreemde streken aan kwam zetten, steeds groter wordend. In 1960 liep mijn straat dus 'dood'. Maandenlang nog reden auto's blindelings in die fuik. Het was wennen. De bewoners van de Boeyaerdstraat leken de vreemde nummerplaten te ruiken: telkens er een passeerde, bewogen de gordijnen nieuwsgierig. Lippen articuleerden dan spottend 'weer eentje' of iets met 'dom' erin. En in de auto zelf kon je liplezend 'verdomme' ontcijferen. Langzaamaan werd het stil in de Boeyaerdstraat.

Tussen de Franse arduinkapper en de Vlaamse houthandel in mijn straat woonde de Joodse kleermaker Lievin. Althans: we fluisterden dat hij Joods was. Het huis was 's avonds flets verlicht. Nadat ik mijn buurjongen Roland dagenlang de stuipen op het lijf had gejaagd met schrikbarende verhalen over het heelal, en zijn pa daar uiteindelijk tegen mijn pa over kwam opspelen (ik mocht nooit meer de woorden 'kosmos' en 'marsman' in de mond nemen), begonnen we ons op het geheimzinnige kleermakershuis te concentreren. Ik alarmeerde de andere leden van de Club van de Zwarte Hand. Al vlug gingen we tot actie over. Met bonzend hart propten we stiekeme briefjes door de busklep van de kleermaker. In de flauwe lichtplas van een straatlamp stonden we te smoezen over moord en misdaad. We klauterden over stapels hout om de tuin te bespijnen. We stonden onzichtbaar te zijn tussen de zwiepende takken van bomen en struiken. Het was Marina die plotseling opperde: "Die kerel werkt zeker voor de maffia". Eric knikte ernstig. "De rolluiken aan de straatkant zijn altijd neergelaten", zei Roland. En ik fluisterde: "Dat huis is verdacht. We moeten het in de gaten houden. Hier is iets niet pluis". "Hij maakt deukhoeden, lange jas-

sen en zwarte handschoenen". "Je ziet hem bijna nooit overdag op straat". "Heeft hij wel een vrouw?" Die avond, toen we naar huis gingen, trokken we extra hard met onze rechterhand aan onze linkeroorlel. De Club van de Zwarte Hand zou er werk van maken.

Mijn hart bonsde als een drumstel toen op een avond kleermaker Lievin bij ons thuis aanbelde. Had hij iets in de gaten? Het was vals alarm: hij bracht een broek van mijn pa terug, waar hij iets aan versteld had. Op het pakpapier was een pieterklein stukje papier geprikt waarop in potlood de rekening gekrabbeld stond. Lievin bleef een halfuur in de sofa zitten praten, zijn lange zwarte jas om zich heen gedrapeerd. Hij leek door zijn neus te praten. Ik bespiedde hem van achter mijn dampende avondmok melk. Hij had witgrijze haren, borstelige wenkbrauwen en een stekelige snor. Door zijn woorden en gebaren maakte hij een zachte indruk. Hij was een kleermaker zoals ik me hem precies uit de sprookjes voorstelde. Maar ja... Wat ging er achter al dat grijze en dat zwarte schuil? De volgende dag bracht ik Roland van mijn bevindingen op de hoogte. Het stond volgens ons vast dat de kleermaker voor de maffia werkte. Hij had daarvoor een perfecte dekmantel gekozen, want hij woonde in een doodlopende straat. Niets liet vermoeden dat hij jassen en handschoenen en hoeden voor gangsters maakte.

Wijzelf vonden onze straat ook gevaarlijk, maar daar was een andere reden voor. Vier keer per dag passeerden Roland en mijn broers en ik een boebeest van een hond, die op de binnenkoer van schoenenmagazijn Vanneste vastgeketend lag. Doordat onze straat doodliep, was er geen andere weg mogelijk. Telkens als die grote harige loebas ons door de immer geopende poort opmerkte, sloeg hij aan en rammelde als een bezetene met zijn ketting. Dan droop het kwijl uit zijn muil. We waren er als de dood voor. Maar wanneer we bij het terugkeren van school of muziekles die hindernis genomen hadden, speelden we op onze beurt zelf boemannetje bij de houthandel of het kleermakershuis. "We moeten een verslag maken", zei ik ernstig tegen Roland. Die knikte. "Maar dat moet jij doen. Als mijn vader het vindt, dan zit het er weer op". Even zag ik een marsmannetje boven Rolands hoofd zweven. "Ja, ik schrijf het vanavond in mijn klein boekje. Dat verbergen we hier in die houtstapel. Dat wordt onze geheime bergplaats". "De Club van de Zwarte Hand moet verwittigd worden". Op de speelplaats brachten we Eric op de hoogte. En om zestien uur wachtte Marina ons bij de meisjesschool op. We trokken aan onze linkeroorlel en belegden een korte vergadering. Dit was het plan: ik zou een kort verslag maken. Dat zouden we de avond erna verbergen in de houtstapel naast de beukenhaag van Lievin. Daarna gingen we op verkenning uit. De duisternis zou ons beschermen, want

we namen op donderdagavond alle vier muziekles tot achttien uur. Zo gezegd, zo gedaan. Die avond zat ik lange tijd op mijn balpen te kauwen, mijn geheim notitieboekje opengeslagen voor mij. En plotseling had ik het gevonden.

- Geheimz. licht kleerm. huisnr. 18 - B-straat/onderzoek gewenst/houthandel V. geheime basis/misdadig opzet?/9-11-1960/dCvdZH: H,R,M,E/stop// -

Tevreden kroop ik tussens de lakens. Mijn buik kriebelde bij de gedachte dat we morgenavond door de tuin van de kleermaker zouden sluipen.

Roland deed wat lacherig over mijn boekje, maar Eric keek hem streng aan. Dit was een ernstige zaak. Marina schonk me een bewonderende blik. "Staat er nog iets anders in je boekje?" vroeg ze. "Nee". "Vind je het niet jammer om het daar achter te laten?" "Telkens er iets gebeurt, moet het aangevuld worden", antwoordde Eric in mijn plaats. "We zullen het dus af en toe weer moeten zoeken. Het is het dagboek van de Zwarte Hand". Ik knikte en voelde me plotseling heel belangrijk. Misschien kwam er later nog een echt boek van, met de avonturen van onze club erin.

Na de les notenleer trokken we naar de Boeyaerdstraat, beschermd door de duisternis. Eric en Marina namen een omweg, om hun eigen straat te vermijden. Roland en ik volgden onze gewone weg, dicht tegen de huizen aangedrukt. Het rook naar november. Veel tijd hadden we niet: ongeveer acht ouders hielden ons elke dag in de gaten. Tien over zes glipten we het hol van de leeuw binnen: de houthandel die aan de tuin van kleermaker Lievin paalde. In en rond een grote open loods was het een wirwar van stapels hout. Vlak bij de beukenhaag verborgen we ons bendeboekje, tussen de gestapelde planken en geplette spinnen. Daarna klauterden we op de stapel, Marina als laatste, want ze moest het licht in het kantoortje van de houtbaas in de gaten houden én ze had een rokje aan. Voor ons, lenige apen, was het een koud kunstje. Met een kwieke sprong landden we even later op verboden terrein: de tuin van de kleermaker van de maffia. Ik kreeg een verdubbelde aanval van kriebels in mijn buik. "Hé, je rokje leek wel een parachute!" "Hihihi!" "Sstt! Stil!" deed Eric. Misschien was hij alweer knalrood aan het worden, van de spanning, maar dat konden we in het donker niet zien. Voorzichtig schuifelden we naar het grote venster aan de achterkant. We konden elkaars hart horen bonken. Het mijne bonkte plotseling dubbel hard, want Marina greep een seconde lang mijn hand vast. Ik beleefde een geheimzinnig avontuur met het mooiste meisje van de aardbol aan mijn zijde! Om beurten loerden we door een kier in de overgordijnen naar binnen. De kleermaker kregen we niet te zien. Natuurlijk niet: die was ergens met een gangsterbaas in een rokerig hol aan het vergaderen, een zeppelin van een

sigaar tussen zijn lippen. Wel zagen we een oude, witgrijze vrouw in een schommelstoel. Er lag een geruite deken over haar knieën. "Ze is dood!" "Niet waar. Kijk: de stoel schommelt nog". "Is dat zijn moeder?" "Het is zijn vrouw, slimmeke! Hij is toch ook al oud!" "Wat is dat daar op de tafel? Zie je dat? Kijk!" "Vampierskleren! Zie je wel!" We verdrongen elkaar voor het venster. Onze ogen zwenkten als zoeklichten over een vreemde collectie zwarte en witte en grijze kledingstukken die kriskras over de tafel gedrapeerd lagen. Maatpakken voor gangsters? "Morgen schrijf ik dat in ons geheim boekje op. Wat een ontdekking!" fluisterde ik opgewonden. Ik raakte gelijk Marina's hand hoopvol weer even aan, maar daar bleef het verder bij. Roland probeerde een fluitend geluid tussen de spleet in zijn tanden te maken. Ik bekeek de vrouw in de schommelstoel nauwkeuriger. Het leek wel een mummie. Haar ogen waren gesloten. "Kom", zei Roland dan. Eric keek hem spottend aan. "Bang misschien?" "Nee, maar de kleermaker kan..." "Oké dan. Ik moet ook naar huis". "We trokken ons terug in het duister. Onze ogen moesten weer aan de vreemde omgeving wennen. "Voor we uiteengaan: eerst de geheime groet nog", fluisterde Eric.

Op het ogenblik dat vier handen naar een linkeroor grepen (wat had ik zin om in Marina's oortje te knijpen!), werd plotseling het zijhekje aan de rechterkant van de tuin geopend. Een fletse fietslamp flakkerde één keer op. We hoorden het geschraap van een keel en het gerammel van een ketting. Opgeschrikt tot in ons ruggenmerg doken we het duister in, in de verste hoek van de tuin. Geritsel van bladeren, gekraak van stengels, paniek. "HELADAAR! Wat..." De stem stakte. De fiets kletterde op het tuinpad. Toen was er geen houden meer aan. De Club van de Zwarte Hand vluchtte halsoverkop weg, rakelings langs de kleermaker heen, door het halfgeopende tuinhekje. De geheime groet kon ons gestolen worden: we renden als hazen ieder naar zijn huis, zonder nog een woord te wisselen. Had Lievin ons herkend? Zouden we met de maffia af te rekenen krijgen?

05

Diezelfde nacht trof men kleermaker Lievin dood in zijn tuin aan. Zijn fiets lag over hem heen. Het was een vreselijke klap voor ons. Angstvallig slopen Roland en ik langsheen de huizen in de Boeyaerdstraat, ieder aan zijn kant. Zelfs dat boebeest van een hond in het voorportaal van schoenenmagazijn Vanneste raakte onze kouwe kleren niet meer. Liever hadden we honderd van die ondie-ren te trotseren dan voorbij het huis van de dode kleermaker te moeten passen. Er telde maar één iets: Lievin was dood. Misschien hadden wij de kleerma-

ker vermoord. Een paar dagen later constateerde ik tot overmaat van ramp dat de fameuze houtstapel bij de beukenhaag verdwenen was. Dat gaf een knauw in mijn hart: het geheime notitieboekje! En ik werd nog erger gestraft. Zes dagen later werd ik - zoals ik het wel elke week één of twee keer meemaakte - door de koster aangeduid om als misdienaar de klassieke begrafenismis van de zogenaamd Joodse kleermaker Lievin te dienen. Toen het zover was, durfde ik de kerk niet in te kijken: overal lange jassen, slappe hoeden op de knieën, zwarte handschoenen. Veel erger nog: een jaar na deze gebeurtenissen stierf Roland aan een laffe ziekte, zo jong nog. Ik had hem toen al enkele maanden niet meer gezien, want we zaten inmiddels op een verschillende school. Op het allerlaatste lieten ze me thuis weten dat ik hem nog even gedag kon zeggen, op zijn sterfbed in het ziekenhuis. Ik durfde niet. Ik was te jong voor zoveel verdriet. En waar was dat domme notitieboekje, in 's hemelsnaam? Zou God echt straffen uitdelen?

06

Eric gaf het niet op. Enkele weken na ons avontuur in de kleermakerstuin riep hij ons bij het muurtje bijeen. Hij greep met zijn rechterhand naar zijn linker oorlel. We stonden er schaapachtig op te kijken. "Wel?" Marina deed het plotseling ook. Dan ik. Roland. De Club van de Zwarte Hand was herboren. "Mijn vader zegt dat de kleermaker van een ziekte dood is", zei Eric. "Hij heeft ook in het concentratiekamp gezeten. Het is onze schuld niet". We knikten opgelucht. "We kunnen weer aan de slag". "Het geheim boekje is foetsie, die stapel hout is weg", zei ik. "De vijand zit overal". "We moeten dubbel uitkijken". "Ik weet wat. Er is iets vreemds met een groot huis in de Zuidstraat", zei ik. "Er steekt een paraplu uit de muur". "Ja, en?" "Daar wil ik het fijne van weten". "Kun je die paraplu er niet af krijgen? Hij wordt het symbool van onze club". "Ik weet het niet. Hij hangt heel hoog". "En wie woont daar?" "Vieze Madeleine. Ze komt bijna nooit buiten en ze stinkt. Ze heeft zeker wat te verbergen". "Ik geef je de opdracht op onderzoek uit te gaan", beval Eric plechtig. "En kom om de drie dagen na vier uur verslag uitbrengen hier bij het muurtje. Misschien kunnen we die paraplu bemachtigen. Dat is dan onze trofee. Ondertussen kijken de andere leden van de Zwarte Hand ook uit naar vreemde zaken in de stad, oké?" Marina en Roland knikten gezwind. "En jij, Eric?" vroeg ik. "Ik? Ik eh... ik moet de leider zijn, hé. Ik hou alles in de gaten. Hier is het hoofdkwartier". "Oké, ik breng af en toe verslag uit". "Leve de Club van de Zwarte Hand!" Vier handen, vier oren, en we verspreidden ons in de duisternis. Ik voelde me beregoed: de dood van kleermaker Lievin was onze schuld niet, de Club van de Zwarte Hand bleef bestaan en ik had een speciale, geheime opdracht van bendeleider Eric gekregen.

07

Ik was allang geboeid door die vreemde, roestbruine paraplu, die weer en wind doorstond. Hij stak acht meter hoog in de gevel van het grote huis van Vieze Madeleine, zoals iedereen de geheimzinnige, meestal onzichtbare bewoonster noemde. Waarom zat dat ding daar? Wat betekende het? Uit welk materiaal was het gemaakt? Het gaf nooit een krimp. School er een diepere betekenis achter? Vergaderde een supergeheime club achter deze gevel? Was de paraplu een radar voor kosmische seinen en signalen? Waarom was Vieze Madeleine de laatste jaren zo zelden in het openbaar verschenen? Het grote huis was vroeger waarschijnlijk een winkel geweest. Nu waren er alleen nog vele ramen met half neergelaten rolluiken en een deur met een stenen trapje voor. Het maakte een spookachtige indruk.

Ik, verkennend lid van de Club van de Zwarte Hand, begon mijn geheim onderzoek. Elke dag maakte ik een kleine omweg door de Zuidstraat. Een enkele keer bonkte ik vlugvlug op de deur en verschool me dan in een portiek een eind verderop. Een andere keer duwde ik op de belknop, die geen kik gaf. Alles leek er vastgevroren tot in der eeuwigheid, zoals de spoorboom-met-de-ketting aan het einde van mijn straat. Niets gebeurde. Soms katapulteerde ik kiezeltjes tegen die stomme paraplu. Of althans: dat probeerde ik, want onze toekomstige trofee hing ongeveer acht meter hoog. Tik. Tik. Tik. Niets. Niet eens een venster dat woedend opengegooid werd. Drie dagen gingen voorbij.

"Goed werk", grijnsde Eric, toen ik voor de eerste keer rapport uitbracht bij mijn baas. "Morgen ga ik met je mee". Af en toe kreeg ik dus troepenversterking. Roland en Marina bleven op de uitkijk staan, terwijl Eric en ikzelf de aanvallen op het huis van Vieze Madeleine verdubbelden. Soms ging ik alleen op pad. Ik probeerde ook thuis meer te weten te komen, want mijn ma kende ongeveer iedereen in ons stadje. "Ha, 't is Vieze Madeleine die daar woont, jongen. Ze kocht ooit... "

En toen vertelde mijn ma het verhaal van hoe Vieze Madeleine eens in de kerk verscheen, ter gelegenheid van een chique begrafenis, getooid met een bloemetjesbadmuts op haar hoofd, en uren in het rond stinkend. Dat laatste was altijd zo. En het was heel erg, want in de kerk ging Madeleine gewoonlijk boven een rooster zitten, waaruit warmegolven opwelden. (Een beetje zoals in die film met Marilyn Monroe). Die badmuts had ze gekocht in de waan dat het een mooi, maar vooral goedkoop hoofddeksel was voor plechtige gelegenheden. "En leeft ze nu nog eigenlijk?" "Ik geloof dat ze daar nog woont, ja. Maar ze

komt bijna nooit meer buiten". "Aha". "Waarom moet je dat weten?" "O, zo maar". "Je bent toch niks van plan, hé? Ze stinkt echt, hoor. Het is niet te doen. Hoe zou ze anders aan haar naam gekomen zijn: Vieze Madeleine. Blijf daar maar weg. De Zuidstraat is een omweg voor jou. En de meester heeft gezegd: de kortste weg naar huis nemen! Je neemt toch nog altijd de kortste weg, hé? Anders krijg je een verkoudheid". "Is het besmettelijk misschien?" "Wat? Een verkoudheid?" "Nee nee: die stank". "Ga maar je huiswerk maken".

Een week lang liet ik het parapluhuis met rust. Ik vertelde mijn bendeleden dat Vieze Madeleine daar alleszins nog moest wonen, maar ze leken niet meer geïnteresseerd. De Club van de Zwarte Hand beperkte zich tot de geheime groet, samenzweerderige oogknipjes op de speelplaats en in de klas en vooral stiekem gedoe en geduw om toch maar aan de zijde van Marina naar huis te stappen. Toen ik op een dag het spookhuis passeerde, dook het detectivegevoel weer op. De aanpalende drukkerij en het andere buurhuis waren gesloopt, zodat de spelonk van Vieze Madeleine als een eenzame rotte tand overschoot. Waar bleef ze? Hoe zag ze er uit? Nog nooit had ik haar gezien. En hoe zat dat met die vreemde, uitdagende paraplu? Dat ding straalde iets dreigends uit. Kon ik het er maar uit of af krijgen, en als trofee op mijn kamer hangen, zoals het gewei van een door mij geschoten eland. En daarna zou ik de Club van de Zwarte Hand uitnodigen. Wat zouden ze opkijken! Vooral Marina. Zou dat ding, bewaakt door een onzichtbare, vieze walmen verspreidende draak, ook stinken? Ach, bij de jacht mocht je niet kieskeurig zijn.

08

Ik moest dringend iets doen. Tussen de brokstukken van de oude drukkerij en het buurhuis kon ik een volledig 'omtrekkende beweging beschrijven' om het parapluhuis. De eerste keer dat ik het durfde, de wind gierde gek geworden door de straten, kwam ik voor een verrassing te staan: de achterkant van het huis zag er krek hetzelfde uit als de voorkant. Ja: ook daar zat verdorie een roestbruine paraplu acht meter hoog met zijn handvat in de gevel! Als een wasen beeld bleef ik even staan, vlak bij de verwaarloosde stadstuin, die er nu open en bloot bijlag. Ik was al net zo gehypnotiseerd als toen ik Vrouwtje Miserie plotseling ontmoette: er waren potvolkoffie twéé van die roestbruine dingen!

Die nieuwe ontdekking blies wat leven in de Club van de Zwarte Hand. Na schooltijd zwierven we tussen de brokstukken en rond de tuin van Madeleine. Maar wat konden we doen? Wij die boeken hadden gelezen waarin zovele

avonturen werden beleefd? We konden niemand de pas afsnijden. We hadden geen smeulende as waardoor we konden berekenen hoeveel voorsprong de vijand had. We droegen geen kapmantels en we konden geen flitsende degen trekken. We konden geen erwtensoep zitten lepelen in opdracht van de Geheime Dienst van Engeland. Ik kon verdorie nog geen Vieze Madeleine van een gewone Madeleine onderscheiden, want veel oude vrouwen uit mijn jonge jaren heetten Madeleine. Toen had Roland het plotseling gevonden: we begonnen schetsen en tekeningen van het huis te maken. Dat was al een stap in de goede richting. Ikzelf tekende een robotfoto van de onbereikbare Vieze Madeleine. Ik tekende ze zo erg in het bruin, de kleur van de stank, dat ze echt begon te stinken. Ook schreef ik een dreigbrief. Die propte ik tussen wekenoude advertentiebladen in haar bus:

'MADELAINNE! KOM WOENSDAG KLOKSLAG 12 UUR (KERKTOREN) NAAR BUITEN, ZONIET... '

De schetsen en de tekeningen van mijn kornuiten belandden in een map bij Eric thuis. Zelfs terwijl de laatste puinresten rond het parapluhuis opgeruimd werden, gaf Vieze Madeleine geen kik. Geen deur die kierde, geen venster dat opengegooid werd, geen rolluik of gordijn dat bewoog. Ook op die woensdagmiddag gebeurde er niks. En wij maar steelse blikken werpen op die felbegeerde paraplu's, terwijl we rond de tuin zwierven of ginnegappend in het nabijgelegen donkere Wolstraatje samentroepen. "Een ladder", opperde Marina op een avond. "Kunnen we een ladder gebruiken?" "Misschien aan de achterkant van het huis", knikte Eric. "Dan hebben we geen pottenkijkers". "Of zenden we haar een echte brief met de post?" bedacht ik plotseling. "Geachte mevrouw Madelainne, we zouden graag uw paraplu hebben. Je hebt er toch twee. Het is voor een goed doel voor de jeugdbeweging (kamp)". "Haha!" Nee dus. "Iemand van ons kan op de voordeur bonken, terwijl de anderen achteraan binnen proberen te geraken". Huu, elke gedachte aan inbreken bezorgde me prettig kippenvel. Het was eigenlijk leuker erover te praten dan het werkelijk uit te voeren. "Misschien breken ze binnenkort ook het parapluhuis af", zei Marina. "Dan moet ze alleszins buitenkomen!" "En dan zijn die paraplu's zéker van de Zwarte Hand". "Maar ze mogen niet stinken. Ik wil geen stinkdingen op mijn kamer". "Wie zegt dat ze in jouw kamer zullen komen?" "Ja: jij wil altijd de baas spelen! Waar of niet waar?" "Mm... ". "Een geheime club moet altijd een baas hebben". "Maar op de speelplaats ben je ook altijd de baas!" "Wil je dat ik je uit de club gooi misschien? Wil je zelf de baas spelen?" "Pff, ik ga een andere club oprichten. En we komen je... ". "Doe maar!" "Ik zal alles verklappen". "Doe maar!" "Jij hebt de kleermaker vermoord!" "Ha ende ha ende haha!" "Ik wil de map met

de schetsen! De helft ervan heb ik getekend". "Hé, ik doe ook niet meer mee! Je bent een stomme baas. Awoert voor de Club van de Zwarte Hand!" "Leve de Club van de Zwarte Hand!" "Papkinderen en trienen kunnen we hier niet gebruiken!" "En jij bent bang van de trienen en je krijgt altijd een rode kop, be-moeial! En wij luisteren niet meer naar tomatenkoppen!" "Trut!"

En zo, in één luttele minuut, was het uit met de lieve vrede en de avonturen van de Zwarte Hand. Die stomme paraplu van Vieze Madeleine had ons dat ge-lapt. We gunden het spookhuis geen blik meer. Ieder liep apart naar huis. Adieu avontuur. Adieu geheime groet.

09

Eric speelde weer de oppercowboy op de speelplaats. Marina had een fiets ge-kregen en trapte met een stel vriendinnen elke dag gezwind naar haar trienen-school. Roland deed alsof zijn neus bloedde. Soms liep hij aan de overkant van de straat, soms gingen we samen naar school. Hoe moest het nu verder? Be-stond de Club van de Zwarte Hand niet meer? Betekende die stomme paraplu het einde? Ach, wij die een tijdlang dachten dat we de kleermaker hadden vermoord, maakten nu ruzie over een roestbruine trofee.

Op een woensdagmiddag kwam ik van school terug, alleen. Onwillekeurig koos ik de Zuidstraat. In gedachten vormde ik een club met mezelf: de Geheime Club van de Eenzame Detective. Ik had geen trienen, bazen of bangeriken meer no-dig. Ik zou helemaal alleen de wereld verbazen en daar dan later dikke avontu-renboeken over schrijven. Ik knoopte mijn jas dicht, want over een paar hon-derd meter kwam mijn eigen huis in zicht. En achter het erkervenster kon mijn ma op de uitkijk staan. Plotseling begon mijn detectivehart sneller te kloppen. Vlak bij het huis van Vieze Madeleine zag ik twee ambulances van het stedelijk ziekenhuis met open deuren en een brandweerwagen met zwieplicht. Tegen de gevel van het parapluhuis stond een brandweperladder. Met open mond en ge-sperde ogen keek ik toe. Mannen in witte jassen en spuitgasten klauterden de ladder op en verdwenen naar binnen, door een venster op de eerste verdie-ping, een paar meter onder de paraplu. Het was het enige venster waarvan het rolluik niet neergelaten was. De mannen droegen smoeltjes. Drie minuten later werd die geheimzinnige voordeur geopend, om de mensen met de draagber-ries binnen te laten. Twee draagberries?? Ik fronste mijn wenkbrauwen, net als de andere toeschouwers. Nu duurde het langer. Omwonenden en voorbijgan-gers streken als een klad kraaien nieuwsgierig rond de ambulances neer. Ik baande me een weg tussen ruggen en voeten en naderde zo dicht mogelijk.

Toen goldden plotseling kreten van verbazing door de groep rampkijkers: vlak na elkaar werden twee draagberries naar buiten gezeuld. Op elke berrie lag een ingepakte bobbel, die nog vaag de vorm van een menselijk lichaam had. Bruine dekens beletten verder elk detail. De toeschouwers deinsden achteruit en knepen hun neus dicht. Iemand trapte gemeen hard op mijn tenen. "Au!!"

En toen kwamen de tongen los, terwijl de groep kijklustigen alsmaar aangroei-de. De Eenzame Detective luisterde gespannen iedereen af. "Wie is het?" "Wel, Vieze Madeleine, wat dacht je. Ze hebben haar boven in haar bed gevonden. Al twee maanden dood, schijnt het". "Kun je je dat voorstellen, zeg!" "En haar tweelingzuster ook. Niemand wist dat Madeleine een tweelingzuster had en dat die hier inwoonde. Geen wonder dat die rolluiken altijd neergelaten waren!" "Zie me die propvolle brievenbus eens, ach, ach!" "Bah!" "En vuil, schijnt het, en vuil! Er zijn geen woorden voor". "De stank moet er ondraaglijk zijn. De verplegers droegen zelfs maskers". "Ze zijn waarschijnlijk alletwee tegelijkertijd doodgegaan". Een en al verbazing luisterde ik naar het opgewonden getater. Ondertussen werden de draagberries in de ambulances geschoven. Deuren klaptten dicht. Agenten probeerden de weg vrij te maken. "Ja, dat hebt ge veel met tweelingen, hé. Als de één iets voelt, dan... ". "Ze zullen wel iets gepakt hebben, zeker?" "Bedoel je... ". "Jaja, 't zou me geen haar verwonderen". "Je zag Vieze Madeleine nooit meer op straat, hé?" "Nee. En als je haar al zag, maakte je een omweg, hé! Trouwens: wàs het dan Madeleine wel? Of was het haar tweelingzuster? Hihi: ze stonken voor twee!" "Na al die tijd zijn het nu al geraamtes geworden, zeker?" "Misschien". "Als je 't mij vraagt: 't is een verdachte zaak". "Ja, er is een geurtje aan".

De ambulances en de brandweerwagen reden weg. Verbouwereerd keek ik naar boven, naar die stomme paraplu. En tussen het geroezemoes door schuifelde ik dan naar de achterkant van het huis, waar de politie linten aan het draperen was rond de plaats des onheils. Die tweede paraplu hing er natuurlijk ook nog. Twee paraplu's. Twee Madeleines. Had ik door mijn stiekem gebonk op de voordeur en mijn dreigbriefjes in de bus nu ook de dood van Vieze Madeleine en haar zus op mijn geweten? Eerst de kleermaker, en nu...

Met mijn hoofd vol topzware gedachten stapte ik naar huis. Daar deed ik het verhaal. "Jaja, 't moest er eens van komen", knikte mijn ma. "Maar wat deed jij daar? Was je weer aan 't rondneuzen? Je moet toch niet door de Zuidstraat als je van school komt? Ik heb je gezegd dat je de kortste weg moet nemen". "Maar daar hangen twee paraplu's, echt waar". "Je leest te veel boekjes, jij". "En Vieze Madeleine had een tweelingzuster". "Jaja, en als mijn tante wiertjes had, dan was ze een kruiwagen. Heb je huiswerk?" "Mm". Gekrenkt ging ik aan

tafel zitten. Na het eten sloop ik naar boven. Daar bleef ik de hele middag lang zitten tobben over de Club van de Zwarte Hand en de onwaarschijnlijke avonturen die ik als Eenzame Detective beleefde. Ik vond dat mijn leven een heel andere wending genomen had.

10

Maar 's anderendaags liep ik toch weer braafjes naar school, naast Roland. We hoorden weer zoals vanouds het gerochel van de oude blinde overbuur Rémy. We schrokken ons zoals elke dag een bult toen om veertien minuten over achten 's ochtends dat razende, waanzinnige, bloedrode tumult dat 'geblaf' heet op de binnenplaats van het schoenenmagazijn weer losbrak, terwijl het hondenkwijl in het rond spatte. We zetten het op een lopen: onze dagelijkse oefening in hardlopen. Op school zocht ik onmiddellijk Eric op. Ik vertelde hem wat ik de dag ervoor bij het huis van Vieze Madeleine gezien had. Hij haalde zijn schouders op. Van de geheime groet was blijkbaar ook geen sprake meer. "En dan? Dood is dood". "Maar nu kunnen we misschien één van die paraplu's bemachtigen". "Pff... kinderachtig gedoe". "Heb je Marina nog gezien de laatste tijd?" "Natuurlijk, ik woon vlak naast haar, slimmerik". De baas van de cowboys werd zo rood als een indiaan. Ook over mijn gezicht trok rode bewolking. "Zijn we nog een geheime club, Eric?" Eric verwrong zijn gezicht in een vreemde grimas en schudde dan van nee. "Pff... ", deed ik op mijn beurt. En dat betekende het einde van de Club van de Zwarte Hand.

Enkele weken later werd ook het huis van de Madeleines-zaliger gesloopt. Er was meer dan gewone belangstelling voor. Ook ik bleef er af en toe even naar kijken: naar iets wat er niet meer was. De Club van de Zwarte Hand was ontbonden, maar in het hoofd van de Eenzame Detective speelden zich nog vele spannende avonturen af. Marina en Eric verloor ik uit het oog. Roland stierf een jaar later aan een laffe ziekte. Hoe drukker het er in mijn hoofd aan toeging, hoe stiller het in mijn straat werd. Het was nu eenmaal een doodlopende straat. De huizen, bomen en lichten zien er nu anders uit. De meeste mensen zijn verdwenen. Maar door mijn hoofd lopen een spoorlijn en een oude straat. Ik kom er graag eens terug.

11

Dat vreselijke gerochel aan de overkant van mijn huis dus. Het deed ons weer met onze beide voeten op de grond terechtkomen. Elke dag. Ik had al 'Sans Famille' gelezen. Voor de kijkers onder u: 'Alleen op de wereld'. Die smartlap!

Arme, kouwelijke Rémy! Arme honden! Arm, verkleumd aapje! Arme Vitalis met de klaaglijke viool!

Aan de overkant van de straat woonde de blinde Rémy. Zijn enige houvast was een niervormige spuugbak. Rémy was oud, blind en Fransman. Waarom hij hier in onze Vlaamse straat verzeild was, heb ik nooit geweten. Er woonde ook een bejaarde, mooigeweeste vrouw bij hem: Angèle. Voor beiden was ik bang, maar nog veel banger was ik voor die spuugbak. Als ik aan dat onding dacht, deed ik net het omgekeerde: ik slikte zo snel en zo vlug mogelijk speeksel in, als een fanatieke mohammedaan tijdens de ramadan, tot ik achter mijn opeengekleemde lippen een kurkdroge mond had. Het was één van de manieren om niet te kokhalzen. Rémy en Angèle woonden in een piepklein huis. Je kwam er onmiddellijk binnen, na één deur al. Vlak bij die deur, die bijna altijd aanstond, zat Rémy in een diepe fauteuil, om toch maar iets van het straatleven mee te kunnen pikken. Ongegeneerd maakte hij om de haverklap gebruik van die afschuwelijke spuugbak op de grond. Mijn ogen bedrogen me telkens en verplichtten me een fractie lang naar dat ding te kijken, hoewel dat het laatste was wat ik wou doen.

Rémy was een oud-mijnwerker. Hij leunde gewoonlijk op een stok, die hij tussen zijn knieën gekneld hield. Voor geen geld ter wereld wou ik die stok aanraken (hij daagde me af en toe uit). Voor nog veel meer geld wou ik nog veel minder langer dan een volle seconde naar die spuugbak van hem kijken. Het was zoals een wrat een mens ontsiert: je probeert zowel het vierletterwoord als de plek des onheils te vermijden. Wat me ook bang maakte: de stekeblinde Rémy kon exact mijn uiterlijk beschrijven. Zat die oude aartsengel Angèle daar voor iets tussen? Kreeg hij van mijn pa of ma alles voorgekauwd? (Ze bezorgden hun wel eens een pannetje eten). Ja, Rémy kende mijn edele trekken. Vooraleer ik in de vijfde klas mijn eerste Frans te horen kreeg (meester Devriese zong ons 'C'est un éléphant qui marche' voor), gaf Rémy me in deze welluidende aanpalende taal een volledige persoonsbeschrijving van mezelf. Daardoor begon ik te vermoeden dat ik een vondeling was, alleen op de wereld, sans famille, hier aan de overkant door geheimzinnige wezens achtergelaten omdat ik zo mooi was. Vertelde Rémy ook zoiets aan mijn broers en zussen? Ik wou het niet weten. Zussen waren er om in te knijpen; broers om te stompen: grootmoedig was mijn hart. Jammer dat die blinde ziener een spuugbak had. Ik geloofde hem graag.

12

Toen ik op een dag mijn drempelvrees overwon, wou Rémy dat ik zelf eens in die bak spuugde. "Mais non!" zei ik onhandig. "Mais non!" Hij lachte tot hij hikte, en van dat hikken kwam dan weer... ajakkes. "Ma, als je nog eens een pannetje over hebt, draag het dan zelf naar de overkant, hé!" "Waarom, jongen?" "Pff, die viezerik". "Het is goed voor je Frans. Meester Devriese zei gisteravond nog dat je voor bent op je klasmakkers". "Maar ik moest in zijn bakje spugen! En we zitten maar met vijf in de Franse les". "Wat?" "Dat vies bakje bij de deur. Ik durf er zelfs niet naar te kijken, anders moet ik... En Angèle lacht ook zo raar". "Ach, het zijn oude mensen, hé. Ze plagen je maar wat. En ze verstaan onze taal niet goed". "Pff".

Het omslagontwerp van mijn exemplaar van 'Sans Famille - Alleen op de wereld' vertoonde in droevige kleuren een vioolspelende oude man (Vitalis) met een aapje op zijn schouder (Joli Coeur) en een bedelend jongetje in de sneeuw (Rémy). De tranen knalden uit mijn kop tijdens het lezen, want ik was dat jongetje. (Later leerde ik dat 'Alleen op de wereld' van Hector Malot eigenlijk bedoeld was als aardrijkskundehandboek voor de Franse scholieren, geschreven op verzoek van de Franse minister van Onderwijs). Telkens ik bij overbuur Rémy zat (terwijl Angèle met haar koolzwarte ogen tussen die waterval van witgrijs haar door het kleine huis spookte), kwam die tekening me voor ogen. Rémy geleeek erg goed op die oude vioolspeler.

Op een keer probeerde ik hem in mijn aanvankelijk Frans over het boek te vertellen. Dat ik het gelezen had. Een boek uit zijn land. Livre. Lire. Sans Famille: en Flamand, oui. Hij knikte en schraapte verdorie alweer zijn keel. Het kwam van heel diep, als van uit de mijnen. Ik was op het ergste voorbereid: soms barstte Rémy in een hoestbui uit die duurde tot ik al lang weer veilig thuis was. Ik hoorde hem dan van aan de overkant rochelen als een kaduuk koffiezetapparaat. Plotseling tikte hij nadrukkelijk met zijn stok tegen de spuugbak. In de sofa in het halfduister flikkerden de sneeuwwitte tanden van Angèle op. Ze lachte me bemoedigend toe. Ik haalde mijn schouders op. Wat wilden ze dat ik deed? Nee toch!? Ze wees nu getverderrie ook naar die spuugbak. Nee, hé! Of even maar? Ik liet mijn blik naar het ding op de grond glijden. Het was een oude vioolkist, binnenin bekleed met iets teilachtigs. Was Rémy dan ook violist geweest? Het was me tot dan toe nooit opgevallen dat die spuugbak de vorm van een vioolkist had. En toen kwam dat weke projectiel eraan, na grondig geschraap. "Merde!" riep ik. Pats! Roos! Rémy en Angèle barstten in lachen uit. Ik rukte de deur helemaal open en vluchtte de straat over, naar de beschaafde,

Vlaamse overkant, naar mijn liefhebbende familie. Die dag begon het te sneeuwen, zoals het ook in 'Alleen op de wereld' zo onbarmhartig sneeuwen kan. Jaren later las ik uitsluitend Engelse boeken.

13

Na mijn avonturen als lid van een geheime bende, als Eenzame Detective en als slachtoffer van een Franse samenzwering, werd ik nog meer op de proef gesteld door de harde werkelijkheid. Dit is het woord dat mijn jongere broer en ik rillingen bezorgde, en onze ma vaak een punthoofd, totdat de oude Vanneste zijn schoenengroothandel in onze straat op moest doeken omdat hij gek werd: puntschoenen. Puntschoenen! Ja, o.k.: alle schoenen hebben uiteinden. Dat is zo wis en zo zeker als twee plus twee vier is. Maar pùntschoenen, daar waren we gloeiend kwaad op, jarenlang. Al onze avonturen beleefden we op puntschoenen. Het was een hel.

(Hoeveel paar schoenen heb jij? Ben je er tevreden over? Vind je ze mooi? Dat zal wel. God, wat er heden ten dage toch niet allemaal bestaat om je voeten in te schuiven! Adembenemende, prachtige, te gekke, megacoole, lekker meeve-rende, oogverblindende stappers. Waar blijven ze toch al die nieuwe modellen halen! Wie vindt die voortdurend opnieuw uit? Stikjaloers ben ik. Want vroeger was het anders. Trek je leesmuiltjes maar aan en lach. Of ween).

Puntschoenen, definitie: ondingen, bruin of zwart, zwart of bruin, met te lange of te spitse punten. Oorsprong: de groothandel van Vanneste in de Boeyaerdstraat. Punt, uit. We vonden dat een van de ergste dingen op de hele wereld. Het leek erop alsof er in die tijd geen andere schoenen bestonden. Ze waren alomtegenwoordig in het grote magazijn van Vanneste, een sympathieke maar ietwat gekke man. Het was godgeklagd, maar Vanneste, die tot metershoog boven zijn bolle hoofd duizenden dozen schoenen gestapeld had, beschikte nooit over ook maar één paar stappers waarvan mijn broer en ik eindelijk eens konden zeggen: voilà, dat is het. Het bleef tegelijkertijd een nachtmerrie en een onbereikbare droom.

Onze ma kende in die vervloekte tijd maar twee vervloekte adressen in dat verband: de groothandel Vanneste en de schoenlapperij Deprins. Die schoenlapper woonde aan de andere kant van de stad. Heen en terug duurde een volle woensdagnamiddag. Als we er weer eens op uitgestuurd werden, waren onze schoenen vanzelf al versleten, nog voor we er arriveerden: het was ver, en we sléépten ons zowat naar dat duistere hol met draaiende wielen, door merg

en been snerpende schijven en zwiepende borstels. Het was een lijdensweg. "Hef je voeten op als je loopt!" Zelfs die toverformule kon niet beletten dat groothandel Vanneste bleef bestaan. Om de haverklap hadden we toch nieuw schoeisel nodig. De duivel was ermee gemoeid. Want ook ettelijke keren per dag kregen we het tegenbevel te horen: "Voeten veggen!" Hoe zat het dan eigenlijk??

14

Natùrlijk bleef de groothandel Vanneste bestaan. Ook de hel houdt nooit op. Zowel Deprins als Vanneste hadden de handen vol aan ons. De ene keer konden onze puntschoenen niet lang genoeg 'meegaan'; de andere keer moesten we zowat door de zolen heen wrijven om het huis proper te houden. Rise and shine! My shoes! Probeer dan maar iets te snappen van de logica van de grotemensenwereld. Er kwam geen einde aan ons lijden.

Tot overmaat van ramp was er dus die grote harige zwarte bloeddorstige waakhond aan de ketting op de binnenplaats van het schoenenmagazijn: een berg gevaarlijk hondenvlees, met gedachten zo rood als de vitrine bij slagerij Depuydt. De poort van Vanneste stond altijd open, zodat de klanten makkelijk het magazijn konden bereiken. Vier keer per dag moesten wij daar voorbij, op weg naar en terug van school. Vier keer per dag sloeg dat boebeest razend aan, als een waanzinnige bloedhond, toen mijn broer en ik en vaak ook Roland daar op onze puntschoenen passeerden. Niet te verwonderen dat we in de loop der jaren kampioenen hardlopen werden. Zelfs op puntschoenen. O ja, lopen als hazen konden we. Godgeklaagd echter was het dat dat ellendige schurftbeest als een comateuze koe met laffe kwijlmuil braafjes op de grond bleef liggen sutfen als we er met onze ma behoedzaam voorbij schuifelden op weg naar Vannestes magazijn, om andermaal twee paar afgrijselijke teringpuntschoenen te kopen. Wel begluurde hij ons dan grijnzend en vol leedvermaak, door één lodderig oog. Het was een hel. Lelijke schoenen en een afgrijselijke hond bepaalden elke dag een stuk van ons leven. Hoe graag had ik dat boebeest eens een flinke trap tegen zijn reet verkocht, met mijn rechterpuntschoen van groothandel Vanneste, spitse uitvoering, zodat hij jankend voor eeuwig naar de maan vloog! Een knal kaliber eerste afdeling tegen zijn hondenkont!

Op zondagvoormiddag was het beest in geen velden of wegen te bespeuren. Alleen die ketting lag er dan. Zelfs daar ging een dreiging van uit. Die ketting was met zijn laatste schakel simpelweg over een gekromde ijzeren pin in de grond geschoven. Ergens in het aanpalende woonhuis hoorde ik hem dan dof

aanslaan, alsof hij me wilde waarschuwen: “Hela, punthoofd! Ik weet wel dat je er bent! Wacht maar tot morgen, ik krijg je wel!”

Wat deed ik op zondagvoormiddag in de magazijnen van schoenenbaas Vanneste? In het hol van de leeuw? Dat is alweer een ander verhaal.

15

Al heel vroeg was ik een echte boekenwurm. Ik verslond drie, vier boeken per week. Ik hield van achtervolgingen in motorboten, expedities naar verre landen, hinnikende paarden op de prairie, geheimzinnige lichten in het struikgewas, avonturen in rioleringen, detectives die over daken liepen, vreemde verdwijningen en nog veel meer van dat leuks. Misschien las ik zo veel om de zwarte gedachten aan mijn puntschoenen te verjagen. En het was nou net de dader zelf, Vanneste dus, die me daarbij kon helpen. Raar maar waar: elke zondag van 10 tot 12 (de uren van de twee drukst bijgewoonde missen in de grote kerk in het centrum van de stad, Vanneste ging nooit ter kerke) hield de schoenengigant zijn eredienst van het boek. Hij was namelijk ook patron van een kleine bibliotheek. Hij verleende onderdak aan een paar duizend boeken in het kantoortje van zijn magazijn, zijn voorpost en hoofdkwartier. Dat was mooi van hem. Hij verkocht dus niet alleen lelijke puntschoenen.

Op twee andere plaatsen in de stad had hij concurrentie op dezelfde tijdstippen. In de schaduw van de hoofdkerk had je de katholieke boekerij. En niet ver van schoenlapper Deprins was er nog een: de socialistische bieb. Op de boeken bij Vanneste stond: 'Willemsfonds'. De schoenen van Vanneste: een ramp. Zijn hond: idem. Maar de boeken die ik in zijn biebje aantrof, daarmee had hij grote voorsprong op de twee andere biebs van onze stad. Vanneste was ook een knappe kop. Met zijn leesbril boven op zijn bolle, kalende hoofd en zijn slimme varkensoogjes leerde hij mij vele schrijvers kennen, lang voor mijn meesters en leraren dat deden. In de twee andere bibliotheken droegen de boeken een uniform. Niet bij Vanneste.

16

Puntschoenen en boeken: hel en hemel. Vanneste was een duivel en een engel. Bij hem zag je ten minste de kleuren, de titel, de naam van de schrijver, het omslagontwerp. Daar kon je de achterflappen lezen en te weten komen waar het boek over ging. Daar mocht je ook in de volwassen afdeling snuisteren en dikke turven mee naar huis slepen.

Op zondag ging ik dus met mijn lelijke puntschoenen naar de bieb van schoenenbaas Vanneste. Een feest. Boeken trokken me aan als magneten. Dan vergat ik even mijn voeten en waar ze in staken, én dat zwarte boebeest, dat op deze rustdag onzichtbaar was. Vanneste hield me elke week in de gaten. Hij wist dat ik een van de grootste lezers van de stad was. Hij wist ook wat ik van zijn hond en zijn schoenen dacht. Er verdwenen wel eens boeken uit zijn biebje, als straf voor zijn afschuwelijke puntschoenen. Maar ik wou echt wel eens pure wraak nemen op het beest met de verscheurende blikken en de wildgraiende voorpoten, dat mij elke dag tot viermaal toe het leven zuur maakte in mijn doodlopende straat. Het zou gevaarlijk worden; misschien zou ik sterven... als een hond. Dus zocht ik naar een oplossing in de boeken van Vanneste, in het hol van de leeuw zelf. Ik moest mens en dier met hun eigen wapens verslaan. Listig als een indiaan moest ik te werk gaan.

"Dag meneer Vanneste", zei ik opgewekt. "Ha, die Herman! Onze boekenwurm! Zijn we alweer een weekje verder, ja?" Zijn leesbrilletje stond weer hoog en gek op zijn hoofd. Hij was in de kaartenbak aan het bladeren. Een vijftal mensen schuifelden stilletjes tussen de boekenrekken. "Hebt u misschien... ". "En hoe gaat het met de nieuwe schoenen, Herman? Zitten ze lekker? Knellen ze niet?" 'Ai ai', dacht ik wanhopig. Ik loerde naar de andere bezoekers. "Mm", mompelde ik. "Dat is goed zo. Soms weet je 't maar na een paar dagen, hé". "Mm". "Leg je oude boeken hier maar op tafel. Doe je er nieuwe mee? Ja, zeker? Straks heb je hier de hele bibliotheek uit, hihi". "Ja. Hebt u misschien iets over paddenstoelen?" "Eh, daar tegen de wand achteraan, in het zijrek", wees hij. "Ah ja". Ietwat verbaasd keek hij me na. Paddenstoelen? Ergens in het woonhuis sloeg die hond weer aan. 'Verdorie,' dacht ik, 'die weet het. Hij voelt het aan. Instinct. Die hond is van de duivel bezeten'. In het zijrek 'Documentatie' trof ik een rijkelijk geïllustreerd boek over paddenstoelen aan. Dat nam ik mee, samen met nog twee Arendsoogverhalen en deel 23 van de avonturen van detective Pim Pandoer. "Paddenstoelen, Herman?" informeerde Vanneste, toen ik het verse leesvoer voor zijn neus deponeerde. Zijn briljetje schoof een centimeter naar beneden. "Ja, meneer Vanneste. Het is voor school. We leren er over". "Aha. Jullie leren over champignonnekkes. Trek maar je laarzen aan als je op zoek gaat naar paddenstoelen. Die schoenen zijn daar veel te mooi voor. Heeft je moeder al laarzen gekocht?" "Jaja", loog ik. Ik rilde bij de gedachte dat er ook puntlaarzen bestonden. Vanneste fronste zijn voorhoofd. Daardoor klapte zijn briljetje nu helemaal naar omlaag, tot op zijn neus. Daarna vulde hij mijn leeskaart in. "Voilà, acht frank. Twee weken houden. Geen koffievlekken of ezeloren. Langer houden is vijf frank per boek erbij". Ik kende het al van buiten, dat zondags evangelie van de boeken. "Ja, meneer Vanneste, alstublieft". Ik stapte naar huis

met de buit. Speelde er een geheimzinnige grimas om de mond van de Eenzame Detective toen hij die hondenketting passeerde?? Grinnikte hij onmerkbaar toen het beest weer wat dof zondags geblaf liet horen van in de verte??

17

Die middag thuis bracht ik door met een boekje in een hoekje, zoals gewoonlijk. Maar nu waren mijn bedoelingen minder zuiver. Ik bestudeerde de categorie van de giftige paddenstoelen. "Wat moet jij met paddenstoelen? Geloof je misschien nog in kabouters?" vroeg mijn jongere broer Bart. "Sstt!" deed ik geheimzinnig. "Het is ook om jou te helpen. En vlees kost te veel". "Hé?" "Binnenkort zul je het wel snappen. Het is een geheim". "Wanneer is binnenkort?" "Binnenkort". "Pff... geheim. Jij met je stomme geheimen altijd. Je leest te veel boekjes. Eh... mag ik er eentje van? Ik weet niet wat doen". "Hier, pak Pim Pandoer maar". "Is het spannend?" "Ja. Pim Pandoer is altijd spannend. Maar geen ezeloren, hé!"

Ik verdiepte me verder in de wondere wereld van de zwammen, paddenstoelen en heksenkringen. Een aantal van die dingen bevatte genoeg gif om een hele hondenkennel uit te roeien. Er stonden kleurrijke afbeeldingen bij. Maar hoe moest het nu verder? Er was weinig natuur in onze stad. Lelijke huizen hadden het landschap overal ingepalmd. Moest ik nu met mijn bieboek door de overgebleven velden en bossen zwerven, op zoek naar de giftigste paddenstoel? En wanneer? Die rotschool slorpte al mijn kostbare tijd op. Die week keek ik extra scherp uit naar paddenstoelen. Dat grote boek liet ik maar thuis. Niet één keer ontdekte ik iets wat ook maar in de verte op een paddenstoel leek. Op woensdag trok ik mijn stoute schoenen aan. Ik zocht meester Jef van de andere zesde klas op. Die was een kraan in natuurkunde. Van hem kregen we ook speciale natuurles. "Nu nog paddenstoelen?" lachte hij. "Weinig kans, hoor! Paddenstoelen groeien in de herfst, op allerlei eh... op allerlei rottigheid". "Ja", knikte ik beschaamd. Verdorie, verkeerde seizoen. De winter woedde al in volle hevigheid. Mijn gifplannen vielen pardoos in het water. "Wou je misschien paddenstoelen zoeken vanmiddag, Herman?" "Mijn broer vroeg mama om paddenstoelensoep te maken. Ik wou haar verrassen en paddenstoelen gaan plukken". "Aha! Maar zulke dingen koop je beter bij de groenteboer. Wist je dat veel paddenstoelen eigenlijk giftig zijn?" "Eh... ja", knikte ik. Dat wist ik al sinds zondag maar al te goed. Meester Jef moest eens weten wat voor snode plannen ik aan het smeden was! "Tja, wachten op de volgende herfst hé, Herman". "Ja. Dag meester". "Dag Herman".

Wachten geblazen op de herfst? Nog zo lang dat woedende geblaf en die flikkerende tanden trotseren, viermaal per dag? Ik moest dringend een andere oplossing bedenken. Ik had een eitje te pellen met die hellehond.

18

"Wat was dat van die paddenstoelen en dat vlees?" vroeg Bart die week nog. "Het is mijn geheim, dat zei ik toch". "En mag ik het weten?" "Niet verklappen, hé! Aan niemand!" "Nee". "Beloofd?" "Beloofd". Mijn broer knikte ijverig. "Anders krijg je een pak rammel en vertel ik het aan pa van die sigaret". "Nee, echt: beloofd". "Ik wil de hond van Vanneste vergiftigen. Maar vlees kost te veel". Bart keek me even vol bewondering aan. "Kun je geen stuk vlees van 's middags aan tafel gebruiken? Of bloedworst. Je eet toch niet graag bloedworst? Zal ik je helpen om een stuk te doen verdwijnen als we bloedworst eten?" zei hij dan. "Ja... ", aarzelde ik. Dat ik daar zelf niet eerder aan gedacht had! "Maar... waar koop ik dan vergif?" "Dat weet ik niet. Een vergifwinkel?" "Misschien is vergif wel duur". "Weet ik niet". "Zie je wel. Daarom zoek ik giftige paddenstoelen. Als ik er zou kunnen vinden... ". "O, dààrom las je dat boek!" "Ja". "Waw. En?" "Eh... ik moet wachten tot het weer herfst wordt. Dan groeien ze. Maar ik zal ze moeilijk kunnen herkennen. Dan moet ik het boek weer gaan lenen. En ik kan toch... ". "Maar honden eten toch geen paddenstoelen!" riep Bart plotseling uit. "En alleszins geen giftige. Ze hebben een veel te fijne neus!"

Ik slikte en zweeg. Stom van me. Misschien had ik inderdaad al te veel met mijn neus in de boeken gezeten. Ik was zelf vergiftigd door vreemde, maar papieren avonturen. "De hond van Vanneste ruikt het zelfs als we naderen!" vervolgde mijn broer. "Hij kent onze... eh... onze geur. Misschien stinken we te veel. Of eh... hij ruikt onze puntschoenen!" Verbouwereerd keek ik mijn jongere broer aan. "Toch niks verklappen, hé!" dreigde ik nog eens. "Nee nee". "Ik vind wel wat anders". "Jaja, Pim Pandoer", meesmulde Bart. En hij maakte zich vlug uit de voeten, op zijn kleinere maat puntschoenen, want ik maakte het bekende stompgebaar.

19

Wat kon ik, boekenwurm, doen? Mistroostig staarde ik naar mijn puntschoenen. Ik moést wraak nemen. Hoe deden Arendsoog en Pim Pandoer dat? Door op wilde paarden over prairies te flitsen? Gemaskerd over daken te sluipen? In de boeken ging het allemaal vanzelf. Maar ik moest elke dag doodgewoon naar school. "Hef je voeten op!" "Waf-waf-waf! Grr... Grr... ". "Voeten vegen!" "Waf-

waf-waf! Grr... Grr... ". Wat een hondenleven. Maar ik liet de moed niet zakken. Ik had al voor heter vuren gestaan!

"Meneer Vanneste, ik zoek boeken over hondenrassen, voor een spreekbeurt". "Aha, honden. En hoe liep het met de paddenstoelen? Heb je veel punten gekregen van de meester? Heb je hem verteld dat je hier in de bibliotheek documentatie hebt gevonden?" "Eh... ja. Eh... nee: we moeten dat kennen voor het einde van het schooljaar". Ik legde Pim Pandoer, Arendsoog en het paddenstoelenboek op de tafel. "Ah zo". Vanneste bladerde nu in een ellenlange lijst. "Handig met... Huis en Tuin... ", mompelde hij. "H... H... Hoefdragers... Ho... Ho... Nee, geen honden", zei hij dan. "Ik heb niks over honden. Daar moeten we wat aan doen, hé? De hond is de beste vriend van de mens. Of wil je iets over andere dieren? Hier, bij de P: Paardendressuur. Ook interessant. Of reptielen. Laat ze daar eens lekker bibberen met een spreekbeurt over reptielen en serpentes, hihih!" "Nee nee: het moeten honden zijn". "Jammer". "Ja". ik koos nog wat ander leesvoer en verdween. Ik hoopte dat ik geen argwaan had gewekt. Misschien was het maar best dat hij geen boeken over honden in zijn bieb had. Als hij eenmaal zou ontdekken dat zijn loebas naar de eeuwige jachtvelden vertrokken was... Ja, we lazen om te leren!

20

Diezelfde zondagvoormiddag nog haastte ik me naar de 'boekerij' bij de hoofdkerk, nadat ik eerst de boeken uit de bieb van Vanneste thuis had gebracht. Ook daar was ik een regelmatig bezoeker, maar mijn leeskaart was er niet zo vol als die bij Vanneste. De bibliotheek bij de kerk was veel groter. Er stonden wel tien keer zoveel boeken: netjes naast elkaar geparkeerd, per afdeling en leeftijd, allemaal schijtbruin ingepakt. Twee kloosterzusters speelden er de baas. Ze waren streng. Er mocht niet gepraat of zelfs gefluisterd worden. Je mocht maar drie boeken per week meenemen. En je moest je strikt houden aan de leeftijden die op de blauwe etiketten vermeld waren. Dat werd telkens gecontroleerd aan de hand van je geboortedatum op je leeskaart.

Snode plannen koesterde ik, toen ik die zondag daar binnenstapte. Ze moesten eens weten! Gelukkig bestond in die tijd GAIA nog niet. Die zouden me door mijn verdacht gedrag zeker op het spoor zijn gekomen. Ik was op zoek naar informatie om een hond om zeep te helpen. Die kon ik in boeken over honden wel vinden, dacht ik. Mochten ze bijvoorbeeld bepaalde dingen helemaal niét eten? Dingen die ze toch erg lekker vonden? Ik had al gehoord dat ze blind konden worden door te veel suiker te eten. Dat was al iets. Maar dan kon dat

boebeest van Vanneste me nog altijd ruiken. Ik vermoedde dat hij al van honderd meter ver mijn puntschoenen kon ruiken, omdat die uit het magazijn van Vanneste kwamen. Ik zou dus ernstig moeten studeren in dikke boeken. De nonnetjes monsterden me vriendelijk van achter hun brilletjes. Die brave Herman met zijn blinkende schoenen zou deze week weer drie leerrijke boeken mee naar huis nemen en verorberen. Wat een lezer toch! Ik glimlachte terug en ging naar de afdeling WEETJES, WETENSCHAP & WETENSWAARDIGHEDEN. "H... h... h... ", ademde ik zacht. Mijn ogen reisden over de boekenruggen. In deze afdeling was op elk boek een extra etiket gekleefd. Daarop stond waarover het boek ging: vlinders, ruimtevaart, paddenstoelen (hé!), vliegtuigen, reptielen, honden! Eén na één kantelde ik de hondenboeken uit hun strenge rij en bladerde er nieuwsgierig in.

"Sstt!" deed een van die nonnetjes plotseling vinnig. In de stripverhalenhoek ging het er te luidruchtig aan toe. Een meisje zette een lelijke neus naar het nonnetje, maar die merkte niks. Al vlug had ik door dat ik ook hier geen geluk zou hebben. Het waren alle hondvriendelijke boeken: Braaf, Mijn baasje en ik, Wat geef ik mijn hond te eten?, Honden van overal. Iets langer dan in de andere boeken bladerde ik in Wat geef ik mijn hond te eten? Er stond natuurlijk niet: 'Een flinke portie vergiftigd vlees'. Of: 'Vier keer per dag tien klontjes suiker'. Ontmoedigd klapte ik het boek dicht. Ik stapte naar het avonturenrek en plukte er een Biggles-detective uit.

"Aha Herman, dat is een tijdje geleden, jongen!" zei zuster Perlefien. "Ja", knikte ik. Ik merkte dat de nonnen ook lelijke zwarte schoenen droegen. Zouden ze dat erg vinden? Waarschijnlijk niet. De zusters leidden een streng leven. Ze vonden schoenen en kleren vast niet belangrijk. "Hoe komt dat, Herman? Je leeskaart is nog maar halfvol. Vroeger las je meer". "We mogen toch maar drie boeken per week meenemen?" "Maar je kunt die op woensdagavond ook alweer komen ruilen voor nieuwe, hé". "Ja. Maar op school krijgen we veel werk op". "Lezen is goed voor je. En wat neem je deze week mee?" "Dit hier". "Mm... een detectiefje, hé?" Zuster Perlefien schreef het nummer van het Bigglesboekje over. Om haar mond zag ik een zweem van misprijzen. "Hou je van avonturen misschien? We hebben nog andere boeken ook, hoor". "Ja". "Twee frank, Herman. En doe eens de groeten aan je mama". "Ja zuster". Ik legde het losgeld voor Biggles op de balie en verdween ontmoedigd. De boeken zouden me geen oplossing bieden voor mijn probleem.

Mijn broer Bart begon meer interesse voor mijn hondenplannen te tonen, want hij hield er helemaal niet van vier keer per dag verplicht te hardlopen. Altijd was die poort geopend. Altijd kwamen we buiten adem en met warrige haren op school of thuis aan. Maar lopen konden we als hazen. Niemand was ons daarin de baas. Eerst slopen we behoedzaam langs de huizenrij aan de overkant. Dan werd plotseling het blaffend startschot gegeven voor onze dagelijkse spurten. We waren er als de dood voor dat dat boebeest zich plotseling van zijn ketting los zou rukken. En we waren niet alleen. Op de meeste andere kinderen uit onze straat was die hellehond ook verlekkerd. Hij hield bijzonder veel van kindervlees, want als er grote mensen passeerden, verroerde hij geen poot. Zelfs niet bij kléine grote mensen, de lafaard.

"Gggrwàff... ggrrwàff... grr... ". "De valsaard!" riep ik buiten adem. "Waarom doet hij dat altijd als er kinderen voorbijkomen?" "Misschien ruiken we lekkerder" opperde Bart, ook naar adem snakkend. Ik keek hem onderzoekend aan. Misschien had hij gelijk. Ik herinnerde me zijn lesje over de paddestoelen en de fijne hondenneus. "Hoe kunnen we als grote mensen ruiken?" "Hé! Misschien komt het door de schoenen! De meeste kinderen hier uit de straat dragen schoenen van Vanneste! Dat ruikt hij. Hij denkt dat we ze uit het magazijn gestolen hebben. Hij is de waakhond, hé". "Niet waar. Marijke niet. Jaak ook niet. En Roland". Ik kon het weten, want al geruime tijd bestudeerde ik elke voet die in mijn buurt kwam. Dat was het dus ook niet. "Om te ruiken als grote mensen moeten we roken", zei Bart. "Die ruiken altijd als... als gerookt vlees". "Ze zullen het zien. Mama heeft overal spionnen zitten: in de parfumerie, de horlogewinkel, bij de hoedenmaakster. Ze weet altijd alles". "Ik wou dat ik al twintig was". "Ik ook. Nooit kom ik dan nog terug naar onze straat".

Balorig schopte ik naar een kiezeltje. Natuurlijk mislukte dat, met die verdomde puntschoenen. Hoe kon je nou met die ondingen aan je voeten loepzuivere lellen geven tegen alles wat in je weg lag? "Misschien gaat dat beest vanzelf wel dood", opperde Bart. "Ik maak een grote katapult en schiet hem dood", zei ik vastbesloten. Ik, boekenwurm, ontpopte me als moordzuchtig dierenhater. Het was de schuld van lelijke schoenen en een hond, die ook boeken bewaakte. Het was aan hem te wijten dat ik zelf een hondenleven leidde. Er moest iets gebeuren. Ik moest mezelf, mijn broer, zussen en andere kinderen uit de straat redden van een vreselijke dood door verscheuring. Want vroeg of laat zou dat beest toeslaan. We zouden allen het lot van de eerste christenen in de arena

ondergaan. Het was dankzij die ketting, die alleen maar losvast met de grond verbonden was, dat we voorlopig nog in leven waren.

22

"Ma, zijn er eigenlijk veel schoenwinkels in onze stad?" "Mm... wat bedoel je, Herman?" "Eh... ze verkopen mooie schoenen in de Nieuwstraat". "Maar bij meneer Vanneste heb je een grote keuze, hé. Hij biedt ook kwaliteit. En hij is goedkoop. En we moeten niet ver. Waarom zou je het zo ver gaan zoeken als je het in je eigen straat kunt kopen?" "Vanneste verkoopt alleen maar lelijke schoenen. Niemand van de andere kinderen wil die dragen". "Je bent ook nooit tevreden hé, ondankbare vlegel!" "En het is daarom dat hij geen echte winkel en etalage heeft. Hij durft zijn schoenen niet uit te stallen, zo lelijk zijn ze". "Veel schoenwinkels kopen hun schoenen ook bij hem, hoor!" "Pff... ". "Waarom vind je die schoenen nu lelijk? Er is toch niks verkeerd mee? Het zijn de stevigste die ik ken". "Er zijn punten aan!" "Wablief!?" "Dat er punten aan zijn!" "Maar elke schoen heeft toch een punt?" "Eh... het is een scherpe punt. En een lange. Dat is lelijk". "Dat is toch mooi!?" "Bah!" "De etalages van de winkels in de stad staan vol met zulke schoenen. Kijk maar eens goed. Wat wil je eigenlijk?" "Ik wil geen puntschoenen. Bart ook niet". "Jaja, jaag je broer ook nog maar wat op. Ik wil er niks meer over horen, begrepen?" "Mm... ". "Begrépen!?" "Ja". "Wel wel wel toch. Hoe is het mogelijk. Nooit tevreden, hé, ondankbare kinderen! Wees maar verdomd blij dat je al schoenen hébt om aan je voeten te doen. Ze groeien niet op mijn rug hoor!" "Haha". "Waarom lach je nu?" "Natuurlijk groeien schoenen niet op je rug!" "Ik bedoel centen, dat weet je maar al te goed. Je pa moet er hard voor werken, besef je dat wel?" "Als ik groot ben, koop ik tien paar eh... tien paar mooie schoenen". "Jaja, ik kijk al uit hoor. Wie zal dat dan allemaal betalen?" "Mijn getrouwde vrouw zal een schoenwinkel hebben, met alleen maar mooie schoenen in". "O ja. En ze zal zeker ook elke dag jouw tien paar schoenen moeten poetsen hé?" "Dat zal ik zelf wel doen". "Hou nu maar op met janken. Zo lang jij hier woont, ben ik de baas".

Ik zweeg en staarde droevig naar mijn puntschoenen. Meer dan ooit was ik van plan om wraak te nemen. Dat kon alleen maar gebeuren door dat ellendige blafbeest te laten verdwijnen, de bewaker van boeken en puntschoenen. Dan zou het afgelopen zijn met hardlopen, tot viermaal toe per dag. Voor de rest hoopte ik dat ik heel vlug twintig jaar werd. Of moest ik ook eerst nog meneer Vanneste vermoorden? De man die zonder dat hij het besefte mijn liefde voor de letteren een stevig kontje gaf?

23

Toen vond ik het, plotseling. Het was het ei van Columbus. Waarom had ik daar niet veel vroeger aan gedacht? Ik smeedde een vernuftig plan: ik zou mijn aartsvijand... de vrijheid geven! Ik bracht onmiddellijk broer Bart op de hoogte. "Heb je wel goed gekeken?" vroeg hij. "Ben je heel zeker?" "Jaja!" zei ik opgewonden. "Verleden zondag nog heb ik het gezien. Het is papgemakkelijk". "Durf je het?" "We gebruiken een truc". "We?" "Jaja: jij moet ook meedoen". "Wat moet ik dan wel doen?" Ik legde Bart uit hoe we samen onze aartsvijand zouden uitroeien. Door die onverwachte vrijheid zou hij met slingerende ketting voorgoed uit ons leven verdwijnen. Hij zou ons geen grom of geen blik meer gunnen. Misschien kwam hij onder een auto terecht. Misschien eindigde hij ergens aan de andere kant van het land als straathond. Maar nooit zou hij ons nog tergen. Die ketting was makkelijk los te krijgen van zijn houvast in de grond. Ik had het al bestudeerd: de laatste schakel moest alleen maar van die gekromde pin losgehaakt worden. Onmogelijk voor een viervoeter, maar kinderspel voor een mens. De truc die ik er nog bij bedacht had, was... cervelaatworst. Ik zou die uit mijn eigen mond sparen. Na mijn uiteenzetting knikte Bart enthousiast. Hij stelde zelfs voor zelf die ketting los te haken, terwijl ik me met worst en hond bezig zou houden. De enige vraag was nu nog: wanneer?

24

Na nog ongeveer zestig keer hels geblaf en wild gegrom, gevolgd door evenveel spurten, was het eindelijk zover. Onze allerjongste broer Filip was ook aan puntschoenen toe. Ja, ook hij had het zweten, de stakker. Onze wraakzucht was echter groter dan ons medelijden met hem. "Mogen we woensdag mee naar Vanneste, ma?" "Wat krijgen we nu!?" "Filipje moet toch nieuwe schoenen?!" "Ja, en?" "Mogen we dan mee?" "Maar waarom? Je vindt toch dat het de lelijkste schoenen ter wereld zijn?" "Maar ik moet meneer Vanneste iets over boeken vragen. Mag ik?" "Mm... wel, ja dan, zeker?" "Bart ook?" "Als hij maar zijn manieren houdt daar in dat pakhuis". Bart tuitte zijn lippen en knikte heftig van ja. Ma keek ons peinzend aan. "De zussen mogen toch ook mee!?" "Vooruit dan maar. Jullie voeren toch niks in het schild, hé? Met twee kleine pagadders heb ik mijn handen al meer dan vol, hoor!" "Maar nee!" Bart keek naar mij, maar ik staarde de tuin in, naar niets.

De daaropvolgende dagen planden Bart en ik de verdwijning van een aantal plakjes cervelaatworst. Dat lokaas spaarden we uit onze eigen mond. Dit ge-

beurde aan tafel, stiekem. Af en toe verhuisde zo'n plakje naar onze broekzak. We waren bereid honger te leiden voor het goede doel.

Toen brak die woensdag aan: V-dag! Dag van de Bevrijding! De hele voormiddag zat ik te popelen in de klas, gewapend met vijf plakjes cervelaatworst, die ik in mijn rechterjaszak bewaarde. Ik was zenuwachtig. Af en toe bonkte mijn hart als een drumstel, maar ik moest en zou slagen. Ik zat met mijn gedachten voortdurend op de binnenplaats van schoenenmagazijn Vanneste. "Herman! Hallo! Iemand thuis in dat hoofd van je? Waar zit je met je gedachten? Alaska? De maan?" "Nee, meester". "Opletten, jongen!" "Ja, meester". Tijdens de pauze besprak ik met mijn broer voor de zoveelste keer ons aanvalsplan.

Die middag kreeg ik bijna geen hap door de keel. Ook Bart zat ongemakkelijk op zijn stoel te wiebelen. "Gaan jullie nu mee vanmiddag?" vroeg ma. "Jaja". "Ik krijg nieuwe schoenen", zei Filipje blij. Mijn zusjes lachten hem bemoedigend toe. 'Arm broertje,' dacht ik, 'jij moet nog zo veel meer jaren dan wij op punt-schoenen rondlopen'. "Eet toch eens door, Herman", maande mijn ma me aan. "En zit stil, Bart". "Zijn er nog andere boodschappen, ma?" vroeg ik braafjes. "Een heleboel. Als jullie toch allemaal meekomen, kunnen jullie helpen dragen". "Ja, ma. We gaan zeker eerst om schoenen voor Filip?" "Neenee, laatst natuurlijk, als we terugkeren. Het is hier toch maar tweehonderd meter vandaan. Anders moeten we overal met die schoenen gaan rondzeulen". 'Stik,' dacht ik, 'ik hoop dat we niet bedolven worden onder de boodschappen. Ons plan móét door kunnen gaan. De zussen moeten ook helpen sjouwen met die stomme boodschappen'. "Kan Filipje zijn nieuwe schoenen dan niet onmiddellijk aandoen?" "Nee, daar komt alleen narigheid van. Nieuwe schoenen moet je langzaam inlopen, beetje bij beetje. Zijn oude gaan ook nog wel enkele weken mee. Zeg: waarom vragen jullie dat toch allemaal?" Ma keek ons weer onderzoekend aan. "O, zomaar... ". "Wat wou jij eigenlijk vragen aan meneer Vanneste? Iets over boeken, zei je?" "Ja, eh... ". 'Verdorie,' dacht ik, 'als Bart nu maar niet rood wordt'. Gelukkig keek ze weer de andere kant uit. Over Barts gezicht trok inderdaad blozende bewolking. "Komaan opschieten. De zussen helpen bij de vaat". "Ik help ook wel", zei ik. IJverig plukte ik een handdoek van het haakje.

25

Wat een lieflijk tafereeltje: ma, Bart, Filipje, Lies, An en ikzelf op stap. Mijn geheim wapen: vijf plakjes worst. Bart week geen seconde van mijn zijde. Af en toe keek hij me geheimzinnig in de ogen. Filipje gaf ma een hand. Lies en An gaven elkaar ook een hand. Toen we na tweehonderd meter de openstaande

poort van het schoenenmagazijn passeerden, gebeurde iets wonderbaarlijks: die zwarte laffe harige valse wilde loebas gaf geen kik!! 'Zie je wel,' dacht ik nijdig, 'grote mensen laat hij zomaar voorbijgaan, de lafaard. Alleenlopend kindervlees op puntschoenen, dààr heeft hij het op gemunt!' "Waarom blaft die waakhond nu niet?" vroeg Bart. Ik stompte hem even aan. "Eh... wat?" vroeg ma verstrooid. Ze knikte gedag naar iemand aan de overkant. "Eh... niets", zei Bart. Ik keek hem streng in de ogen. "We moeten toch niet naar de schoenlapperij, hé ma?" vroeg ik. "Nee. We gaan eerst naar De Kaasbol, dan naar het warenhuis. En dan terug voor Filips schoenen". Zo gebeurde. Af en toe tastte ik of mijn plakjes worst er nog waren. Ze voelden al stijf aan. Bart, Lies, An en ik kregen ieder een vrachtje om te torsen. "Hoe moet dat nu verder?" vroeg Bart fluisterend. "We zetten dat bij Vanneste gewoon even op de grond", fluisterde ik terug.

26

Toen werd de terugtocht aangevat. "Dat is wel makkelijk, zo'n stel pakezels", glimlachte ma. We glimlachten schaapachtig terug. 'We zijn slaven op puntschoenen', dacht ik. Bijna zei ik het hardop. Ik slikte het net op tijd in, uit medelijden met Filipje. Daar kwam het hol van de leeuw al in zicht. Het grote ogenblik was aangebroken. Nog één keer keek ik streng in de ogen van medeplichtige Bart. Dapper passeerden we de waakhond. Die verroerde nog altijd geen poot. Met één lodderig oog volgde hij al onze bewegingen. Ma drukte op een belknop aan de magazijndeur. Even later verscheen meneer Vanneste. "Ah! De hele familie! Of bijna toch". "Dag meneer Vanneste", zei ma. "Het is voor Filip hier. Voor een paar schoenen". 'Natuurlijk,' dacht ik, 'wat zouden we hier anders kopen? Rolmops?' "Kom er maar in", zei Vanneste. "En de jongelui zijn ook mee, zie ik? Dag Herman". "Dag meneer Vanneste", knikte ik. We gingen trapjes op en trapjes af, in een doolhof van hooggestapelde schoendozen. "Voilà, hier moeten we zijn". We hielden halt in de afdeling Afgrijselijk Lelijke Zwarte en Bruine Puntschoenen. Vanneste en mijn ma wisten heel precies waar ze moesten zijn. Wat voor moois stak er dan in godsnaam wel in al die andere dozen in de andere afdelingen?

Ik gaf Bart een teken. We zetten onze plastic boodschappenzakken op de grond neer. "Ma, mogen we even wat rondneuzen?" "Eh... wat?" "Of we even mogen rondkijken". Meneer Vanneste tuitte zijn lippen en knikte. "Doe maar, hoor. Maar de bibliotheek is gesloten, hé". "Ja". "Enne... moest jij niet nog wat vragen aan meneer Vanneste over boeken, Herman?" "Eh... ja... Ik kom zondag om het boek over paarden", loog ik. Meneer Vanneste knikte. "Braaf zijn, hé", zei ma.

Bart en ik knikten. "En nergens aankomen". "Neenee, ma". "Jongens willen in doolhoven rondlopen, hé", merkte Vanneste op. Ma haalde haar schouders op. "Jullie blijven hier bij mij", zei ze tegen onze zussen.

27

Terwijl het arme Filipje het slachtoffer werd van allerlei narigheid met dozen, schoenlepels en spiegels, spoedden Bart en ik ons weer trapje af, trapje op, trapje af, trapje op naar de deur van het magazijn. Met kloppend hart gluurden we naar de vervaarlijke berg hondenvlees. Hij lag te suffen. "Ik gooi hem de worst toe", fluisterde ik. "Jij doet dan de rest". Bart knikte. Nog altijd bewoog de hond niet. "Vooruit: nu!" Ik greep naar mijn plakjes worst en mikte die tot vlak voor de neus van het boebeest. Met een ruk keek de hond op. Hij ging op zijn vier poten staan en besnuffelde nieuwsgierig de fijne vleeswaren. "Nu!" fluisterde ik. Ik gaf Bart een duwtje. Op de toppen van tenen naderde hij die pin in de grond. Nu likte de hond aan de plakjes. En plotseling... snap! In een mum van tijd schrokte hij die naar binnen. Vliegensvlug schoof Bart de laatste schakel over de gekromde pin en holde terug naar de deur. Verbaasd door het gerrammel en het plotse spurtje van mijn broer keek het beest om, nog likkebaardend. "Kss!!" deed ik. Ik stampvoette even en hield dan de deur op een kier, om te beletten dat hij het magazijn binnen zou dringen.

En dan... zoéf!! Plotseling besepte hij dat hij vrij was. Weg was hij, de kwelduivel, snel als de weerlicht, over de binnenplaats, door de open poort, die ketting als een serpentine achter hem aan wapperend. "En nu?" vroeg Bart opgewonden. "Vlug weer naar binnen", zei ik met bonzend hart. "En gewoon doen, hé!" We zochten ma en Filipje en de zussen weer op. "Ah, zijn jullie daar al terug. Nog even, hoor". Braaf bleven we toekijken hoe Filip het onvermijdelijke onderging, maar je kon ons hart in onze keel zien kloppen. Even later was het zo ver. Ma betaalde. Potverdorie, ze betaalde ook nog eens voor die lelijke schoenen. We pakten onze boodschappenzakken weer vast. Vanneste begon de uitgestalde schoenen (allemaal puntschoenen!) weer in de dozen te stoppen. "Je vindt de weg wel terug, Simonne?" "Jaja. Nog bedankt hoor". Oef... gelukkig: een meevaller van formaat. "Dag meneer Vanneste". "Dag iedereen. Herman: tot zondag". "Ja". En weg waren we, terwijl de schoenenbaas zich weer over de dozen boog. Terwijl we over de nu verlaten binnenplaats liepen, riep ik plotseling: "Kijk ma: een schaap!!" Ik wees naar de lucht, ergens ver weg van de plek die ze nu zeker niet mocht zien. "Waar? Ik zie niks". Ma en Filipje en de zussen keken verbaasd naar omhoog. "Wel, die wolk, ma. Die lijkt op een schaap". "Vind je dat? Ik zie er niks in. En jij, Filip? Je leest te veel boekjes". Zo, hupsa-

kee, het was volbracht. We liepen door de geopende poort naar buiten. Nieuwsgierig spiedden Bart en ik de straat af. Niks verdachts te zien. Oef! Eindelijk... Van nu af konden we elke dag rustig voorbij het schoenenmagazijn stappen. Waar zou dat beest nu uithangen? Was hij mensen aan het verscheuren? Bij die gedachte werd ik wel een beetje ongerust. Bart keek me stralend aan. "Zo," zei ma, "en nu vlug naar huis. Ik heb nog een heleboel te doen. Ben je blij met je nieuwe schoenen, Filip?" Het ventje knikte dankbaar. 'Ach,' dacht ik bitter, 'dat stom beest is nu uit de weg geruimd, maar het grote probleem blijft bestaan: puntschoenen. Daar is niks tegen te beginnen. Ik moet alleen maar groter worden en wachten tot ik mijn eigen baas ben'. Thuis hadden Bart en ik nog een geheime vergadering, terwijl Filipje apetrots met zijn nagelnieuwe puntschoenen op het tuinpad paradeerde. "Klep dicht, hé Bart! Tegen iedereen!" Bart knikte ernstig. "Waar zou de hond nu zijn?" Ik haalde mijn schouders op. "Ik hoop dat hij onder een trein loopt". "Zou hij echt gevaarlijk zijn? Hij kan mensen hondsdelheid geven". "Weet niet. Zeg, niemand mag het te weten komen, hé!" "Hela: ik kan mijn mond houden hoor!" "Jaja". "Ik heb het gevaarlijkste werk gedaan, hé!" "Ja. En daarom ben je nu medeplichtig". Ik huiverde even toen ik dat moeilijke woord uitsprak. Het rook naar strenge straffen, kerkers, rammelende kettingen. Eind goed, al goed: hondje foetsie!

28

Helaas! Helaas! Helaas! Toen wij de volgende ochtend een beetje gezwinder dan gewoonlijk onze puntschoenen aantrokken en naar school gingen, verscheurde alweer om veertien minuten over achten dat razende waanzinnige bloedrode tumult dat 'geblaf' heet onze trommelvliezen, terwijl het kwijl in het rond spatte. Drie broertjes met lelijke puntschoenen aan zetten het als de gesmeerde bliksem voor de vijfhonderdste keer op een lopen, voor een boebeest waar ze niet eens de naam van kenden. Het was... hondgeklaagd. En op die schoenen ben ik nu nog altijd kwaad.

29

Noch Roland, noch Marina, noch Eric hebben ooit iets opgemerkt over die fameuze puntschoenen. Ik denk dat ze die gewoon niet zagen. Het was eender waarop je liep. In die tijd was het helemaal niet belangrijk hoe je er bijliep. Laten we zeggen: je mocht er zelfs niet te mooi of te deftig uitzien op school en op straat. En dat brengt me bij Leopold. En (alweer) een geval van zoete wraak. En (op de verre achtergrond) 'de' Kongo. Leopold Tavernier kwam midden in het schooljaar als een vreemde eend in de bijt in onze klas toe. Hij droeg een

dure slobberpull, hij sprak met een Franse r en hij had potloden waar ongelofelijk mooie tekeningen uit vloeiden. Het magische woord dat hem vergezelde, was 'Kongo'. In de krant hadden we foto's gezien van negers met afgehakte handen. Uit dat wrede Kongo was Leopold Tavernier met zijn ouders halsoverkop weer naar België gevlucht. Daarom wou iedereen hem naast zich in de bank. Meester Gilbert velde een makkelijk Salomonsoordeel: Leopold werd elke dag bij iemand anders geparkeerd.

"Zeg: zijn de negers overal zwart?" "Heb je ginder maniok geproefd?" "Wat doen ze daar eigenlijk met al dat zilverpapier?" "Jongens! Jongens!" riep meester Gilbert. "Laat Leopold nu eens een beetje met rust, hé! Eh... het zijn drukke dagen geweest voor hem, nietwaar Leopold? Als hij er zin in heeft, mag hij op het einde van het schooljaar een spreekbeurt houden over eh... over het zwarte continent. Alles op zijn tijd". "Hij kan mooi tekenen, hé meester?" "Ja. De rest werken we wel bij".

Maar Leopold Tavernier, oud-koloniaaltje, moest helemaal niet 'bijgewerkt' worden. Met Pasen al bleek hij de kersverse primus van de klas te zijn; de zoon-tjes van de notaris en de dokter kregen het nakijken. En er was nog iets om ja-loers op te zijn. Leopold kreeg elke dag tien frank zakgeld mee naar school. Dat was een fortuin in die tijd. Er waren toen zelfs nog munten van vijfenzeventig centiemen, met een gaatje in het midden: net mini-cd's. Leopold: 10 BEF maal 7 is gelijk aan 70 BEF/week! En misschien kreeg hij op zondag nog meer! Dat was om van te duizelen. Iedereen verlangde naar de dag waarop Leopold buur-jongen in zijn bank werd: de Leopolddag.

30

Toen al was ik verwoed fi-la-te-list. Elke dag bewasemde ik met open mond het winkelraam van Verduyn in de Breydelstraat: prullaria, schoolgerei, snoep, wenskaarten, maar vooral: postzegels! Die waren in plastic mapjes verpakt: driehoekige Kaapse, langwerpige Chinese, smalle Togolese, heel kleine uit Mauretanië. Kostprijs: 10 BEF voor zo'n mapje. Daar moest ik eeuwen voor sparen.

Op school brak mijn Leopolddag aan. Smekend keek ik hem in zijn koloniale ogen, die al zo veel wreeds en afgehakts hadden aanschouwd. "Zeg, Leopold". "Ja?" "Zo'n mapje postzegels bij Verduyn kost tien frank". "Ja". "Ik spaar postzegels". "Ja?" "Maar ik heb geen tien frank". "Spaar je dan geen geld?" "Nee". "Krijg je zakgeld?" "Pff... ". "Heb je er al veel?" "Wat?" "Wel: postzegels". "Ik wil

die van bij Verduyn. Straks koopt iemand anders ze". Leopold zweeg. "Tien frank, dat is één dag zakgeld voor jou". "Jaja". "Allez, toe". "Wat krijg ik in de plaats?" Razendsnel dacht ik na. Wat voor waardevols bezat ik waar ik Leopold een plezier mee kon doen? Kon ik mijn zus verkopen? "Mijn zus vindt je leuk". "Je zus!?" "Ja, Lies". "Maar ze is twee jaar kleiner!" "Ze zal nog groeien". Toen kwam meester Gilbert roet in het eten gooien. "Wel, wat is dat hier, Herman?!"

Een dag later probeerde ik opnieuw, op de speelplaats.

"Leopold?" "Ja?" "Mijn zus vindt je echt wel leuk, hoor. Ik heb er over gepraat". "Waarover?" "Over jou natuurlijk". "Hier". Totaal onverwacht deed Leopold een greep in zijn kontzak en stak me twee stukken van 5 frank toe. "Voor mij!?" deed ik verrast. "Voor die postzegels". Ik plette de muntstukken zowat in mijn vuist. "Hé, merci zeg! Je bent mijn beste vriend!" Leopold glimlachte. Misschien was hij het vroeger gewend allerlei blinkends aan arme zwartjes uit te delen. "Ik doe vanavond heel veel groeten aan Lies!" "Ja. Morgen om tien over acht sta ik aan de oranje knipperbol bij de schoolpoort". "Ik zal het haar zeggen".

Na het oorverdovende gerinkel van de vieruurbel holde ik regelrecht naar Verduyn: prullaria, pietluttigheden, tierlantijnen, dingsigheidjes, maar bovenal: postzegels! De munten gloeiden in mijn handpalm. Het duurde maar tien seconden. Verduyn werd 10 BEF rijker; ik werd de trotse bezitter van vijftien nagelnieuwe, exotische postzegels. Die avond verschanste ik me met popelend hart op de kamer die ik met mijn twee broers deelde. Vol verwachting verscheurde ik de plastic verpakking. Tot mijn ontzetting ontdekte ik dat de postzegels op een stuk karton vast waren gekleefd. Ik kreeg al spijt van mijn aankoop. Hoe veel andere hebbedingetjes had ik met die 10 BEF niet kunnen kopen! Zenuwachtig begon ik aan een hoek van de Kaapse postzegel te pulken. Lap, daar had je het al: hij scheurde. "Godver!!" China onderging hetzelfde lot. Togo volgde. Mauretanië, de hele reutemeteut. Mistroostig staarde ik naar het zootje. Ik had niet het geduld opgebracht de zegels los te weken. Dit was nu mijn straf. 'Verduivelde Verduyn', dacht ik. 'Dit is bedrog. Postzegels plàk je niet vast op een stom stuk karton!' Ik verfrommelde mijn collectie en mikte die in de papiermand. Verduyn zou nog van mij horen! Ik scharrelde in mijn Geheime Doos en koos er een oude huissleutel uit. Enkele maanden geleden had ik die op straat gevonden. Mijn wraak zou zoet zijn.

31

Iedere seconde telde! Zoals in een overvalfilm. Het duurde gewoonlijk 8 à 10 seconden vooraleer Verduyn, een grote man in stofjas, in zijn winkel verscheen,

als een djinn uit het duister. De opstelling van zijn kasten, rekken, lades en snoepkommen kende ik van buiten. Ik sloeg ongenadig toe, de volgende dag al. En ik kende geen genade! Ik wachtte tot de kust veilig was. Er mocht niemand anders in de winkel zijn. Razendsnel ging ik naar binnen, graaide met bonzend hart zo veel repen chocola weg als ik te pakken kon krijgen en propte de buit in mijn jaszak. Daarna bleef ik met ingehouden adem onbeweeglijk staan. In mijn linkerhand hield ik de oude huissleutel gereed. Verduyn deed er langer over dan gewoonlijk. Zou ik nog eens... ? Het blééf duren, verdorie. Ik had nog rustig...

"Ja, jongen?" Met een ruk draaide ik me om. Hij kwam verdomme uit die zijdeur te voorschijn, waar hij anders nooit ofte nimmer... Ik liep bloedrood aan. "Ja?" Hij naderde met zijn groot lichaam tot vlak bij mij. "Eh... die sleutel hier... ", hakte ik. Ik toonde hem het ding. "Wat is er van die sleutel?" Jésus, wat een dreigende klank in die stem! "Eh... hij lag hier op straat, vlak voor uw winkel. Ik dacht dat u hem misschien verloren had en... ". Verduyn kneep zijn ogen halfdicht en monsterde me van kop tot teen, terwijl hij bijna onmerkbaar jankte. Had hij het door? Het zweet brak me uit. De wraak was al niet zoet meer. "Geef hier". Hij rukte het ding zowat uit mijn hand. "Gevonden, hé?" "Ja". "Hij ziet er zo oud uit". "Ja". "Op straat, hé?" "Ja meneer". "Mensen lopen toch niet op straat? Daar rijden de auto's. Mensen lopen op het trottoir. Als ze een sleutel verliezen, doen ze dat op het trottoir. En ze horen die dan vallen. Dan kunnen ze... ". Ik luisterde al niet meer. In mijn hoofd bonkten gevangendeuren dicht en rinkelden sleutelbossen. " ... je vader hiervan? Ken ik jouw vader? Je kon toch... ". Help.

Toen werd in mijn jongenshoofd eensklaps een besluit genomen waar ik zelf weinig mee te maken had: ik vluchtte. Halsoverkop vluchtte ik Verduyn, prullaria, snoep en postzegels, uit. Ik holde enkele straten door en hield pas halt bij het Heilig-Hartstandbeeld, dat me op het Conscienepleintje met open armen verwelkomde. Ontredderd zeeg ik op een bank neer. Wat een onnozel, stom, ellendig leven leidde ik! Waarom was ik niet in Elisabethstad geboren en kreeg ik niet elke dag tien frank zakgeld? In Leopoldstad? Waarom stond ik niet op foto's met een aapje op mijn schouder?

Waarom was de kloof tussen arm en rijk zo groot en werd die elke dag groter?

32

Leopold... verdomme. Wat moest ik Leopold vertellen? En straks ... thuis: zou Verduyn weten waar ik woonde? Kende hij mijn vader? Ik betastte de repen

chocola. Ik kon de buit niet mee naar huis nemen. Voorzichtig dropte ik een na een de repen achter me in het gras. Dat betekende mijn totale nederlaag. Maar ook: een ietsepietsie opluchting. Daarna stapte ik doodsbang naar huis. De koorts van schuld en wroeging deed mijn wangen gloeien. Mijn hart stuiterde voor me uit op het trottoir. De hond van Vanneste blafte me dubbel dreigend toe. Iedereen keek me bestraffend en afkeurend aan. Honderden ogen waren op mij gericht. Ik had zwaar gezondigd. Weldra zouden in de kranten foto's van me verschijnen, waarop ik met gebogen hoofd en afgehakte rechterhand te zien zou zijn. Men zou me niet eens geboeid naar mijn kerker kunnen leiden. Dagenlang liep ik op hete kolen. Niks gebeurde. Ik strafte alleen mezelf. Wat de fi-la-te-lie betreft: ik maakte elke dag een omweg, om Verduyn in het Breydelstraatje heen, met mijn muts tot diep over mijn oren.

"Hé, heb je die postzegels al gekocht?" Leopold keek me met grote vragende ogen aan. "Jaja". "En?" "Mooi hoor". "Je zus zei dat... ". "Mijn zus is een liegbeest". Over en out. De hele Leopolddag zat ik ongemakkelijk in mijn bank te wiebelen. We wisselden geen woord meer. Leopold werd met de minuut slimmer. En rijker. Het leven was onrechtvaardig. De rijken werden steeds rijker; de armen armer. In mijn muntstukken zaten nog steeds gaatjes in het midden. "Hei, psstt!" "Ja?" "Als je zus me niet meer moet hebben, betaal je me die tien frank terug, hé!" "Mm". Lap. Voilà. Dat was de voetnoot bij mijn Leopolddag. Nu was ik ook al handelaar in blanke vrouwen. De Kongo: postzegels, slachtpartijen, uitbuiting. Mijn volgende spreekbeurt zou niet over fi-la-te-lie gaan. Dat stond vast.

33

Dromer! Hoe veel grote mensen al hadden me het niet toegeroepen! Hermande-Dromer! En dat terwijl niemand mijn ware gelaat kende. Ik was ook een dader. Wisten ze dat dan niet? Ik was lid geweest van een geheime bende. Ik had mee de dood veroorzaakt van de kleermaker en van de paraplutweeling. Ik had mijn eigen zus verkocht. Ik had giftige plannen gekoesterd in verband met een hond. Dromer?? Nee: moordenaar, samenzweerder, bendelid, detective, handelaar, dief. Dat was ik allemaal. Net als in de boeken die ik las. Tijdens mijn laatste echte jongenszomer, de zomer tussen de lagere school en de grote school, de zomer waar de dagen warmer leken te zijn dan tijdens de huidige zomers, werd God zo kwaad op mij dat hij met zijn lastoestel de hemel dichtschroefde en me knoerthard allerlei ergs toebulderde. Uit pure schrik viel ik toen... nee, niet te vlug. Laat ik bij het begin van dit einde beginnen.

Er staat nu een fitnesscentrum. (De mensen zijn nu meer dan vroeger met hun vege lijf bezig). Vroeger was daar een groot veld. Dat paalde achter onze tuin en die van een tiental burens aan. En daar sjokte ooit Victor Vandemaele rond: erger, kwader, geheimzinniger en vervaarlijker dan Vrouwtje Miserie, de onderhemdpa van Eric, maffiakleermaker Lievin, de doodenge Vieze Tweeling-Madeleines, grijze postzegel-Verduyn, fluimende blinde Rémy, flikkertandende heks Angèle en zelfs de hellehond van Vanneste samen. Ooit: dat was jaren vijftig, begin zestig. Er had nog geen man op de maan gewandeld. Er was nog geen hart getransplanteerd. Presidenten werden nog niet neergekogeld. Torhout/Werchter bestond nog niet. Computers waren toekomstmuziek.

Victor Vandemaele, gepensioneerd rijkswachter uit een oud tijdperk, had met Elvis Presley, de Beatles of de Stones niks te maken. Hij 'beboerde' de grote akker die achter onze tuin gelegen was. Meerdere keren per dag inspecteerde de oud-ordehandhaver zijn 'land': hij trapte kevers dood, raapte stenen op en stopte die in zijn zakken. In mei '68 zou hij zijn eigen hoofd te pletter slaan tegen de centrale verwarming in zijn ziekenhuiskamer.

Zijn zoon Julien was spastisch. Mijn lelijkste knikker was naar hem genoemd. Zwierend en zwaaiend als een dronkenlap waggelde ook hij dagelijks in de geulen tussen de gewassen. Hij kon voorspellen wanneer het zou donderen en bliksemen. Marietje, de oude zus van Julien, zag ik vele keren op het veld plassen. De vrouw van Victor Vandemaele verscheen weinig op de akker. Ze geelk op een oud Sneeuwwitje. Die akker was heilig voor Victor. Een gekarteld stenen muurtje met veel handige klimgaten in scheidde onze tuin van dat uitgestrekte heiligdom, waar elke zomer een ander gewas groeide. Op dat anderhalve meter hoge grensmuurtje deden we evenwichtsoefeningen en stunts met gesloten ogen. Van daarop schoten we ook met onze katapulten naar overvliegend pluimvee. Vloekend en sakkerend raapte Victor Vandemaele dan de projectielen op, terwijl we vanuit het veilige gebladerte van onze appelboom in de tuin grinnikend toekeken. In het bosje achter zijn akker konden we het bovenste deel van zijn huis zien: een spookachtige booggevel, onwerelds roze geschilderd, met ronde brandglasramen in. Zo grauw de Vandemaeles er alle vier bijliepen, zo mooi waren hun landerijen en hun woonhuis. Ze waren de bulテナars in hun eigen kathedraal van populieren, wolken en het gregoriaanse geruis van duiven. Ze waren de spoken in hun eigen opera van zon, wind, regen, donder en bliksem.

Die foeilelijke knikker van mij. Er waren putten in en krassen op. Net zoals in en op de echte Julien van vlees en bloed en grauwte die dagelijks op de akker rondslokte. Eigenlijk noemde ik die knikker 'Solien': de krikkemikkige variant van 'Julien'. De echte Julien kon ook alleen maar wauwelen. En een gehavend lijf vroeg om een verminkte naam. Die knikker was zo lelijk dat ik op een bloedhete zomerdag besloot om hem als projectiel 'weg' te promoveren. Wellicht zou hij dan binnenkort in de jaszak van veldheer Victor Vandemaele belanden.

Ik verschanste me met mijn katapult in de top van de appelboom. Solien lag gereed in de holte van het lederen lapje. De andere Solien, Julien dus, waggelde nietsvermoedend tussen de halfopgeschoten maïs. Als een draadpop die door een dronken speler wordt gedirigeerd, zwom hij door de maïs, soms in schoolslag, soms in vlinderslag. Soms dook hij even onder; soms werd hij weer geboren. Ik plukte een twintigtal bladeren weg om mijn kasteel van een schietgat te voorzien. Daarna wachtte ik, roerloos en geduldig als een indiaan. De afstand was nog te groot. Boven de appelboom en de maïsakker balde zich ondertussen muisgrijze bewolking samen. Dat merkte ik niet.

In de verte rommelde het dreigend. Dat hoorde ik amper. Een tijdlang verloor ik Julien helemaal uit het oog. Was hij weer naar het woonhuis verdwenen voor het naderende onweer? Een eerste bliksemserpentine wapperde eensklaps door de lucht, gevolgd door het gekraak van donder. Ik kreeg de kriebels in mijn buik. Straks zou mijn ma me in huis roepen. Ik genoot van de spanning en loerde weer naar het maïsveld, mijn ogen tot spleetjes knijpend, hoog verheven boven alle aardse nietigheid. Beneden mij ruzieden mijn broers en zussen, de schop- en knijpbaren. Het gerommel boven mijn hoofd werd donkerder. De serpentines volgden elkaar nu sneller op. Plotseling kreeg ik Julien weer in het vizier. Hij was maar een drietal meter van het scheidingsmuurtje verwijderd! Druk gebarend ploegde hij haastig door de maïs, vluchtend voor het naderende tempeest.

Vlak nadat ik mijn wapen in de aanslag had gebracht, gebeurde alles echter razendsnel. Het Robin-Hoodgevoel was van heel korte duur. Mijn Solien-knikker was amper onderweg, of God ontstak in hevige toorn. Terwijl Julien ter plekke en op staande voet tot een schroeivlek tussen de maïs werd herleid, tuimelde ik hotsebotsend tussen de takken naar beneden. Zo werd me een vreselijk schouwspel bespaard. Met dooreengehutselde hersenen en geblutst en gebuild als mijn Solien-knikker kwam ik een kwartier later weer bij in mijn bed. Mijn ma

was zo boos als een stiefmoeder. De appelboom werd verboden terrein voor mij. Wat er nog van de arme Julien restte, werd begraven. Er zaten drie man en een paardenkop in de kerk. Nochtans: Julien was de beste weerman uit het steentijdperk, lang voor de computers hun intrede deden.

Weken later vond ik toevallig mijn knikker weer. Solien had nooit Julien kunnen bereiken: hij lag tussen de rabarberstruiken in onze tuin, amper twintig meter van de appelboom. Met alle kracht van mijn twaalfjarige rechterarm keilde ik hem over het veld van Victor Vandemaele. Het was de eerste keer dat ik er in slaagde een projectiel over het heiligdom van Victor te doen belanden zonder hulpmiddelen. Nooit zou mijn Solien-knikker dus in de jaszak van die barse veldheer verdwijnen. Nooit zou men dus vingerafdrukken kunnen nemen en ontdekken wie de boosdoener in de appelboom was. Het was een schot voor de boeg geweest. De bliksem was rapper dan ik. Ik was een zware zondaar. Toen ik later moeilijke dingen studeerde, ontdekte ik dat God zich vergist had. Niet Julien, maar ikzelf had er eigenlijk moeten aan geloven. Ik was als een Icarus te hoog tot tegen de zon gekropen, in een duivelse appelboom, met slechte bedoelingen. En toch was het Julien, de manke voorspeller van donder en bliksem, die zelf gestraft werd door de natuurelementen: hij werd een schroevilek op deze onrechtvaardige aarde, deze blauwe plek in het heelal.

En ik? Herman-de-Dromer-Dader-Detective? Ik werd toen alleen maar even geteisterd door de wetten van de zwaartekracht. Ik kukelde domweg uit een appelboom. Voor dromers voorziet God immers gewoonlijk milde straffen. En ik ben er heilig van overtuigd dat Vrouwtje Miserie mijn engelbewaarder is geweest tijdens die drukke jongensjaren. Er bestaat immers niet alleen een geheime samenzwering tussen de ukken en de ouden, maar ook tussen durfnieten en engelen.

EINDE